

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 100. vuosikerta 8.11.2024

9 | 24

Mediatilat
suhtautuvat
työpaikka-
romansseihin
vaihtelevasti
s. 6

Työsuhteisten
palkat nousivat,
mutta inflaatio
vei hyödyn
s. 12

Näin
luottamus-
henkilö toimii
muutos-
neuvotteluissa
s. 34

Laura Saarikoski
opettaa kannattavan
journalismin tekemistä **14**

100
1924 – 2024
JOURNALISTI

KUVA: JUUSO WESTERLUND

Journalistin kohtuutomiin väitteisiin vastasi Medialiiton uusi työmarkkinajohtaja Terhi Salonpää.

s.10

"Option lopetus paljastaa journalismin paradoksin."

Anu Partanen

s.9

Kustannustoimittajan nimi pitäisi saada kirjaan, väittää Tuukka Tuomasjukka.

s.4

Marja Honkonen • marja.honkonen@journalistiliitto.fi

Haastattelun ja taustakeskustelun raja on selvä vain periaatteena

Lähdesuoja on journalistin oikeus ja velvollisuus. Haastateltavan pitää saada tietää, käykö hän toimittajan kanssa luottamuksellista taustakeskustelua vai onko se tarkoitettu julkaistavaksi.

Näiden periaatteiden tarkoitus on rakentaa luottamusta journalistien ja heidän lähteidensä välillä ja taata epäkohtia esiin nostaville suojaa seurauksilta. Ne ovat alan yleisesti noudattamia – ja valtavan tärkeitä. Molemmat on kirjattu *Journalistin ohjeisiin*.

Mutta kuten usein kuitenkin on, journalistit tulkitsevat yhteisiä periaatteita käytännön työssä kukin tavallaan ja juttujen kohteet vielä omallaan.

Aivan arkiseksi esimerkiksi käy vaikkapa tämä:

Kun toimittaja sulkee nauhurinsa haastattelun päättymisen merkiksi, onko sen jälkeen käyty keskustelu taustakeskustelua? Haastateltava saattaa tulkita niin, vaikka journalisti tus-

kin epäröi siteerata sitä.

Tai entä kun joku kesken haastattelun sanoo jonkin asian olevan "off-the-record"? Kuinka moni journalisti heti penää, miten tämä termin ymmärtää? Tai entä, kun kokenut haastateltava kieltäytyy haastattelusta, mutta perustelee päätöstään pienen haastattelun verran?

HAASTATTELUN LÄHTÖKOHDAT ON hyvä varmentaa huolella heti, mieluiten jo juttua sopiessa. Tarkvittaessa rajat voi varmistaa jälkikäteen.

Aina näin ei kuitenkaan tapahdu. Siksi taustakeskustelun ja haastattelun rajaa puitiin laajasti lokakuussa, kun *Iltalehden* politiikan toimittaja **Lauri Nurmi** käytti tietokirjassaan ex-pääministeri **Sanna Marinin** (sd.) kanssa käymiään vanhoja keskusteluja.

Marinin mukaan häneltä ei pyydetty lupaa yksityisten keskusteluiden lainaamiselle. Nurmi taas kertoi tulkinneensa, että Marin oli puhunut hänelle ymmärtäen, että hän saattaisi

KUVA: UWA IDUOZEE

The New York Timesin elokuvakriitikko Alissa Wilkinson kirjoittaa vähintään kaksi arvostelua viikossa, yhden esseen kuukaudessa ja muita nopeita juttuja tilanteen mukaan.

s.24

Milloin taustakeskustelussa sanotun yhteiskunnallinen merkitys ylittää rajan, jonka jälkeen se pitää saattaa yleisön tietoon?

myöhemmin kirjoittaa aiheesta kirjan.

Jatkojutuissa päätoimittajat vakuuttivat taustakeskustelun ja haastattelun rajan olevan journalisteille selvä. Alan kesken olisi kuitenkin tarpeen myöntää, ettei se aina ole.

Siitä kertoo Julkisen sanan neuvoston päätöshistoriakin: Esimerkiksi vuonna 2021 JSN äänesti tapauksesta, jossa *Helsingin Sanomat* sai vapauttavan äänin 7–2. Lehti siteerasi jutussaan Helsingin kaupungin työntekijän sähköpostiviestiä vastauksena tietopyyntöön. Langettavaa kannattaneet pitivät raskauttavana sitä, ettei haastateltavalle kerrottu, että kyse oli haastattelusta. Enemmistö taas katsoi, että kaupungin työntekijän olisi pitänyt ymmärtää voivansa tulla siteeratuksi.

Lähdesuojan JSN katsoo syntyvän vasta, kun siitä erikseen sovitaan – mieluiten jopa kirjallisesti. Nurmen kirjasta käydyssä keskustelussa ”lähdesuoja” ja ”taustakeskustelu” sekoittuivat silti myös ammattijournalistien ajatuksissa.

JSN ON KERTONUT harkitsevansa ottaa Nurmen tapauksen käsittelyyn oma-aloitteisesti. Pelisääntöjen selventäminen on selvästi tarpeen.

JSN tarkastelisi Nurmen tapausta journalistisen tiedonhankinnan osalta, sillä *Journalistin ohjeet* eivät koske tietokirjoja. Alan luotettavuuden kannalta voisi olla hyvä, jos tietokirjoja tekevät toimittajat niitä silti teoksissaan noudattaisivat.

Ja silloinkin jää vielä rajaa käytäväksi: milloin taustakeskustelussa sanotun yhteiskunnallinen merkitys ylittää rajan, jonka jälkeen se pitää saattaa yleisön tietoon? *Tamminiemen pesänjakajat* olisi jäänyt aikanaan kirjoittamatta, jos sisäpiiritiedot olisi pidetty silloista tapaa noudattaen sisäpiiritietoina.

Haastateltaville asiasta sen sijaan voi antaa helppotulkintaisen neuvon:

Muista puhuvasi toimittajan kanssa silloinkin, kun kyse on taustakeskustelusta. ●

KUVA: JOHANNA ERJONSALO

Kritiikin kirjoittamisesta puhutaan liian vähän, sanoo kriitikko Sanna Lipponen.

s.38

"Miten kauan nuoret haluavat media-alalle?"

Petri Savolainen

s.35

Kannen kuva: Timo Marttila
Takakansi: Pertti Jarla

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 100. vuosikerta
8.11.2024

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Marja Honkonen 050 379 9108

TOIMITUSSIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRAR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 10 / 2024
ILMESTYY 9. 12., AINEISTO 27. 11.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

Kustannustoimittajan nimi pitäisi voida mainita kirjassa, väittää **Tuukka Tuomasjukka**

Tuukka Tuomasjukka, teksti • Aapo Huhta, kuva

TUUKKA TUOMASJUKKA

- 30-vuotias tamperelainen freelance-toimittaja. Kirjoittaa muun muassa *Journalistiin*, *Isoon Numeroon*, *Suomen Kuvalehteen* ja *Lööppiin*.
- Kustannustoimittanut tieto- ja tiedekirjallisuutta Vastapainolle vuodesta 2019.
- Valmistunut yhteiskuntatieteiden kandidaatiksi Tampereen yliopistosta.
- Kääntää satunnaisesti romanialaista ja moldovalaista kirjallisuutta. Poesia julkaisee moldovalaisen **Nicoleta Esinencun** ja Teatru-spălătorie-teatterin Suomea käsittelevän näytelmän *Edistyssinfonia* alkuvuodesta 2025 hänen käännöksenään.
- Harrastaa musiikkia ja yhdistystoimintaa.

Viime keväänä onnistuin harmistutamaan kirjailijani. Olin juuri kustannustoimittanut hänen esseeteoksensa ja pohdimme, miten työpanokseni nimettäisiin siinä. Useimmiten kirjailijat mainitsevat kustannustoimittajansa kiitoksissa, mutta tähän kirjaan hän ei halunnut kiitososiota. Ehdotin poikkeusratkaisua: voisimme nimetä minut teoksen alkusivuilla. Idea oli minun, mutta kirjailija innostui siitä välittömästi. Unohdin kuitenkin edistää asiaa. Kirja ilmestyi, eikä nimeäni löytynyt sen sisältä. Kohauttelin olkiani. Kirjailija sen sijaan otti asian esiin. Hän tuntui olevan aidosti harmissaan siitä, ettei minun työpanostani nimetty lopputuotteessa. Tuntuu oudolta, että kirja-ala ei halua tunnustaa kustannustoimittajien työtä, hän perusteli.

HARMITTELEVA REAKTIO JÄI MIELEENI, koska kirja-ala ei näe asiassa ongelmaa. Sen mielestä kustannustoimittajan nimi ei kuulu kirjaan.

Kun *Journalisti* teki aiheesta jutun joulukuussa 2022, se ei löytänyt yhtään kustannustoimittajaa puolustamaan kauno- ja tietokirjojen kustannustoimittajien nimen mainitsemista.

Jutussa haastateltujen kustannustoimittajien mukaan "ei tunnu luontevalta", että kustannustoimittaja "tavoittelisi yleisön huomiota" tai "olisi vahvasti esillä". Nimen mainitseminen ei ole ollut tapana.

Hätkähdin perusteluja. Minusta kustannustoimittajan nimi kuuluisi näkyviin: ei kanteen tai tiedotteeseen, mutta luontevasti kirjan sisäisivuile, vaikkapa ulkoasun suunnittelijan ja painopaikan yhteyteen.

On selvää, että kirjan kirjoittaa kirjailija. Jokainen kustannustoimittaja kuitenkin tietää, kuinka suureksi heidän roolinsa voi kasvaa.

Ennen kaikkea kyse on työn tekemisestä näkyväksi. Sen sivuuttamista ei pitäisi perustella perinteillä, tuntemuksilla ja mielikuvilla.

AIKA ON SAATTANUT tehdä tehtävänsä. Teoksen kustantajana kesällä aloittanut **Päivi Koivisto** pohti viime vuonna kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti *Avaimen* esseessään, miten kustannustoimittajien asema on muuttunut 2000-luvun edetessä.

Koivisto tuo esille, miten kustannustoimittajien rooli voi olla merkittävä, mutta tekijät vähättelevät sitä itse. Esseen perusteella tällaiset kommentit vahvistavat myyttiä yksilötekijästä ja ajatusta siitä, että muiden kuin kirjoittajan osuus teoksessa olisi marginaalinen.

Tilannetta voi peilata journalismiin. Siinä missä kustannusala vannoo ammattilukijoiden nimettömyyteen, suomalaisessa feature-journalismissa editoreja on alettu viime vuosina nostaa esiin. Esimerkkejä tästä löytyy niin *Helsingin Sanomien* kuin Ylen jutuista. Siellä kättilöiden työ halutaan tunnustaa.

Myös Koivisto huomauttaa artikkelissaan, että kirjailija-kustannustoimittajaparit ovat tulleet kirjamesujen vakio-ohjelmanumeroiksi. Pohdin: eikö tässä vaiheessa kustantamo voisi jo hyvin mainita nimen myös kirjassa?

Kummalliseksi tilanteen tekee myös se, että oppikirjallisuudessa kustannustoimittajan nimi mainitaan, muun muassa työmäärään vedoten.

KAIKKIIN KIRJOIHIN EN MINÄKÄÄN nimeäni kaipa. Joskus esimerkiksi tulen mukaan niin lopussa, että osuuteni jää pieneksi.

Ennen kaikkea haluaisin, että keskustelua aiheesta ei tyrehdytettäisi heti alkuunsa.

Mainitsin asiasta vastikään kirja-alan paneelikeskustelussa, jossa yksi keskustelukumppaneistani, monta teosta tehnyt tietokirjailija, tarttui heittooni.

Hän harmitteli, kuinka kukaan hänen kustannustoimittajistaan ei ollut tehnyt riittävästi töitä kirjan eteen, jotta hänen nimensä mainitseminen olisi ollut perusteltua. Työ oli typistynyt lopun oikolukuun ja muutamisiin kommentteihin.

Juuri tällaista keskustelua alasta tarvittaisiin – ei mielikuvia vaan konkretiaa. ●

Mediatalojen ohjeistukset työpaikkaromansseista vaihtelevat, mutta lojaalius on työnantajille tärkeintä

Manu Haapalainen, teksti • Pirita Tolvanen, kuvitus

1/3

Journalistiliiton lokakuussa tekemän kyselyn mukaan luottamushenkilöiden ja työnantajien yhteistyö on heikentynyt viime vuodesta. Luottamusta ovat nakerneet tiedonsaantivaikeudet, työnantajan neuvotteluhaluttomuus ja päätösvallan etääntyminen konsernitasolle. Vain kolmasosa kertoi saavansa vaivatta tiedot, jotka työnantajan kuuluu antaa. Kyselyyn vastasi 59 luottamushenkilöä.

Lähde: Journalistiliitto

Venäjän ainoan suomenkielisen sanomalehden ilmestyminen uhkasi loppua. "Venäjällä on nyt iso paine säästää kaikesta, joka ei liity sotimiseen." Lue lisää: **Journalisti.fi**

Suomalaiset mediatyhtiöt suhtautuvat henkilöstönsä keskinäisiin romanttisiin suhteisiin vaihtelevasti. *Journalistin* kyselyn mukaan osalla yhtiöistä on asiasta tarkat ohjeet, mutta esimerkiksi Kaleva Mediassa ei ole ohjeistusta, ”koska ei ole suhteitakaan”.

Journalisti kysyi henkilöstön keskinäisistä suhteista Yleltä, MTV:ltä, Sanomalta, Alma Medialta, A-lehdiltä, Keskisuomalaiselta ja Kaleva Medialta. *Turun Sanomat* ja Otavamedia eivät vastanneet *Journalistin* kyselyyn. Kysely tehtiin sähköpostitse lokakuun puolivälissä.

Kysymme, onko yhtiössä ohjeita esihenkilön ja alaisen, kahden esihenkilön tai kahden työntekijän välisille suhteille. Lisäksi kysymme, onko yhtiöllä ohjeistuksia tilanteeseen, jossa esihenkilö seurustelee kilpailevassa mediatilassa työskentelevän johtohenkilön kanssa.

MEDIATALOJEN OHJEET korostavat työntekijöiden tasa-
puolista kohtelua ja lojaaliutta työnantajaa kohtaan.

Henkilöstöjohtaja **Merja Ristilän** mukaan Alma Median eettisen ohjeistuksen lojaaliusvelvoite ulottuu myös tilanteeseen, jossa esihenkilö seurustelee toisessa mediatilassa työskentelevän esihenkilön kanssa.

Ristilän mukaan eturistiriidat saatetaan esimerkiksi näissä tapauksissa esihenkilön tietoon ja päätettäväksi.

”Jokainen työntekijämme sitoutuu vaitiolovelvollisuuteen luottamuksellisiin tietoihin liittyen.”

Lainsäädäntö tai työehtosopimukset eivät säätele työpaikkaromansseja, mutta esimerkiksi alaisen ja esihenkilön välinen suhde voi teoriassa johtaa työlainsäädännössä kiellettyyn työntekijän perusteettomaan suosimiseen.

Esihenkilöllä on työlain mukaan korostettu vastuu kohdella koko henkilöstöä tasapuolisesti.

Sanoma Median henkilöstöjohtaja **Riikka Mattila** viittaa hankin konsernin eettiseen ohjeistukseen. Mattilan mukaan työnantaja vaatii kirjallisen luvan yrityksen toimitusjohtajalta, jos yrityksen edustaja haluaa rekrytoida esimerkiksi perheenjäsenen.

Toimitusjohtajan hyväksyntää tarvitaan myös suhteessa toiseen mediatiloon.

”Intressiristiriidat tulee tehdä tieltäväksi. Ehkäisvät toimenpiteet pitää hyväksyttää toimitusjohtajalla”, Mattila sanoo.

YLEISRADION HR-JOHTAJA Eija Hakakari sanoo Ylen luoneen selkeät toimintaprosessit työyhteisöiden mahdollisten läheisyyden varalta. Myös Ylellä lähtökohdina ovat talon eettiset periaatteet.

”Niitä noudatettaisiin myös tilanteessa, jossa lähi-

piiriin kuuluva henkilö työskentelisi toisessa mediatyhtiössä”, Hakakari sanoo.

”Lojaliteettivelvoite edellyttää kaiken sellaisen välttämistä, joka voisi aiheuttaa vahinkoa työnantajalle.”

Hakakari huomauttaa, että läheisyydet eivät saa vaarantaa päätöksenteon puolueettomuutta. Siksi läheiset ihmiset eivät voi olla suorassa esihenkilö-alainen suhteessa.

”Osapuolet eivät osallistu toisiaan koskevaan päätöksentekoon esimerkiksi ylennyksiä, työehtoja, palkkauksia tai seminaarimatkoja koskien.”

Esteellisyys tilanteissa esihenkilö siirtää päätöksen omalle esihenkilölle, Hakakari sanoo.

”Esihenkilön ja työntekijän toivotaan ilmoittavan henkilöstöhallinnolle, jos aloittavat romanttisen suhteen.”

Nanna Drummond, MTV:n yritysviestintä- ja vastuullisuuspäällikkö

Työntekijöiden väliset romanttiset ihmissuhteet media-alalla nousivat julkisuuteen syyskuussa, kun *Seiska* uutisoi Ylen uutis- ja ajankohtaistoimituksen päätoimittaja **Riikka Räisäsen** parisuhteesta saman yhtiön työntekijän kanssa.

MTV:N VIESTINNÄSTÄ JA VASTUULLISUUDESTA vastaavan päällikön **Nanna Drummondin** mukaan MTV rohkaisee työntekijöitä avoimuuteen asioissa, joilla voi olla vaikutusta työn tekemiseen.

”Esihenkilön ja työntekijän toivotaan ilmoittavan henkilöstöhallinnolle, jos aloittavat romanttisen suhteen.”

Kaleva Media ja A-lehdet vastasivat kyselyyn niukimmin. Kalevan toimitusjohtaja **Juha Laakkonen** sanoo, ettei talossa ole ollut tilanteita, joissa ohjeistukselle olisi tarvetta.

A-lehdillä ei henkilöstöjohtaja **Anne Pallasteen** mukaan ole teemaan liittyvää yleispätevää ohjeistusta.

Keskisuomalaisen henkilöstöjohtaja **Jarmo Koskisen** mukaan yrityksellä on halua vaikuttaa ainoastaan tilanteeseen, jossa työntekijällä ja hänen suoralla esihenkilöllään olisi vakiintunut suhde.

”Tyypillinen ratkaisu on ollut esimerkiksi vaihto tiimistä toiseen. Tällaisia tilanteita on ollut harvoin.” ●

”Kainuun Sanomista on nyt tulossa enemmän paikallislehti kuin maakuntalehti. On vielä vaikea sanoa millainen.”

Hilla Groupin journalistien varaluottamushenkilö Tanja Nuotio. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Alexander Trifonov on vuosia yrittänyt saada Venäjän mediassa läpi juttuja suomalaisugrilaisista vähemmistöistä, mutta se on ollut vaikeaa ja sodan takia nykyään lähes mahdotonta. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Henkilöstö toivoo Ylen harkitsevan investointeja ja ohjelmaostoja uudelleen

Manu Haapalainen, teksti • Heli Saarela, kuva

Pääluottamushenkilö Mikko Martikainen toivoo, ettei säästöjä etsitä vain henkilöstöstä.

Yleisradio aloittaa jättimäiset muutosneuvottelut, jotka jatkuvat ainakin ensi vuoden tammikuuhun saakka. Ylen hallintoneuvosto kokoontui päättämään neuvotteluista tiistaina 5. marraskuuta *Journalistin* jo mentyä painoon.

Neuvotteluissa Yle etsii kaikkiaan 67 miljoonan euron säästöjä vuosille 2025–27. Säästötärpeen taustalla ovat eduskunnan päätökset Yle-veron indeksileikkauksesta ja Ylen maksaman arvonlisäveron korottamisesta.

Ylen ohjelmatyöntekijöiden pääluottamushenkilö **Mikko Martikainen** toivoo ylälaisten suhtautuvan koko yhtiötä koskettaviin suuriin sopeutta-

mistoimiin maltillisesti.

”Toivon työrauhaa. Neuvottelujen kautta saamme parhaan mahdollisen lopputuloksen myös henkilöstön kannalta”, Martikainen sanoo.

”Toivomme, että säästöt eivät kohdistuisi täydellä voimalla henkilöstöön.”

Martikaisen mukaan irtisanomisten määrän minimoimiseen on olemassa keinoja. Henkilöstö ehdottaa muun muassa valtioneuvoston ylimääräisten kannustinten ja bonusten jäädyttämistä, kiinteistöjen tarpeellisuuden tarkkaa arviointia sekä investointien ja ohjelmaoikeuksien uudelleenharjainta.

Muutosneuvotteluilla on suuri vaikutus myös Ylen kesätyörekrytointeihin ja muihin määräaikaisuuksiin.

”Ennen ensi kesää on varmaankin tullut irtisanomisia. Määräaikaista työtä pitää tarjota ensimmäiseksi näille irtisanotuille”, Martikainen sanoo. ●

KÄRÄJÄOIKEUS HYLKÄSI MTV:N TYÖNTEKIJÖIDEN VAATIMUKSET

Helsingin käräjäoikeus on hylännyt MTV:n työntekijöiden vahingonkorvausvaatimukset riita-asiassa, joka koski työntekijöiden lomaetuutta.

Noin 30 MTV:n työntekijää haastoi vuoden 2022 lopulla työnantajansa oikeuteen epätasapuolisesta kohtelusta. Työntekijät vaativat MTV:tä antamaan heille takautuvasti palkalliset vapaat maksamalla vahingonkorvauksia. Korvausvaatimus oli yhteensä yli satatuhatta euroa. Yksittäiset korvausvaatimukset olivat 200–4000 euroa.

MTV myönsi vanhoille sisällöntekijöilleen ”ylimääräisen” viiden päivän vuosittaisen palkallisen vapaan vuonna 2015. Lisäksi MTV on antanut lomaedun avainhenkilöiksi kutsutuille työntekijöille. Toukokuussa 2024 viiden päivän lomaetu oli 50 vanhalla sisällöntekijällä.

MTV perustelee etujen eroa avainhenkilöiden ”erityisosaamisen saatavuuden varmistamisella”.

MTV:n vastauksen mukaan ”ylimääräiset palkalliset vapaapäivät olivat osa työntekijän yksilöllistä palkitsemista, osa työnantajan kannustavaa palkkausjärjestelmää.”

Käräjäoikeuden mukaan vanhojen sisällöntekijöiden kanssa kesäkuussa 2015 tehty sopimus ja työehtosopimusmuutokset ovat hyväksyttävä syy lomaetuksien erolle.

Journalistiliiton juristin **Tuomas Aallon** mukaan käräjäoikeuden tuomio on yllättävä.

”Tuomion perusteella tasapuolista kohtelua ei käytännössä tarvitsi noudattaa etuuk-
sia myönnettäessä. Pidän selvänä, että tuomioon haetaan muutosta hovioikeudesta”, Aalto sanoo.

Manu Marttinen

OIKAISU

Journalistin 8/2024 jutussa ansioturvan muutoksista todettiin virheellisesti, että nyt jo 300 euron palkka laskee päivärahaa 150 euroa kuussa. Oikea tieto on, että jo 300 euron palkasta 150 euroa laskee päivärahaa. Palkka vaikuttaa ansioturvaan siinä kuussa, jossa se maksetaan. Kassa muuntaa tulon ansioturvaa laskevan osuuden päiväkohtaiseksi vähennykseksi ansiopäivärahasta.

Manu Marttinen

ART HOUSE SOPIMUKSEEN FREETYÖN VÄHIMMÄISEHDOISTA

Kustannusyhtiö Art House allekirjoitti 28. lokakuuta Journalistiliiton kanssa sopimuksen freelancereiden työehdoista. Sopimus koskee kustannustoimittajia, kääntäjiä ja graafikoita.

Art House korottaa jatkossa freelancereidensa palkkioita vähintään kustannustoimittajien työehto-

sopimuksen palkankorotusten mukaisesti.

Art House on yleiskustantamo, johon kuuluvat myös Jalava ja Tietosanoma.

Sopimuksen allekirjoittivat Art Housen toimitusjohtaja **Urppe Strellman**, Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen** ja juristi **Eveliina Tuominen**

sekä Suomen freelance-journalistien toiminnanjohtaja **Anna-Sofia Nieminen**. Aiemmin vastaavan sopimuksen ovat allekirjoittaneet *Kansan Uutiset* ja *Demokraatti*.

Manu Marttinen

Option lakkauttaminen osoittaa journalismin paradoksin

Reilu kuukausi sitten Alma Media ilmoitti suunnittelevansa *Kauppalehti Option* lakkauttamista. Kuullessani uutisen ensimmäinen ajatukseni oli: Mutta entä toimittajat?

Toinen ajatukseni: Sieltähän kannattaa rekrytää. Kolmas: Kuinka ironista.

Päätin itse juuri viiden vuoden urani viestintätoimistossa. Yksi osa työtäni oli perinteinen PR eli auttaa yrityksiä pääsemään niin sanottuun ansaittuun mediaan. Ennen viestintätoimistouraaani en ollut koskaan ansaitusta mediasta kuullutkaan. Termillä tarkoitetaan medianäkyvyyttä, josta ei ole maksettu – siis pääsyä toimittajan haastateltavaksi esimerkiksi *Kauppalehti Optioon*.

LÄHES KAIKKI YRITYKSET ja niiden viestintäosastot toivoisivat, että yrityksen toimitusjohtajaa haastateltaisiin juuri *Optiossa*, ja erityisesti *Option* printtiversiona, ja ihanteellisesti sen kannessa. Paperi-*Optioon* pääseminen tarkoittaa, että toimitus on arvioinut kyseisen toimitusjohtajan tai yrityksen niin kiinnostavaksi tai tärkeäksi, että juuri sille on päätetty antaa osa printti- tai näköislehden rajallisesta tilasta. Vaikutelma on täysin eri kuin *Kauppalehden* verkkosivuilla, jossa kaikki jutut näytettyvät saman arvoisina ja häviävät vaihtuvan aineiston massaan.

Lisäksi *Optio* ympäristönä mahdollistaa toimitusjohtajallekin tietyn rentouden: hän voi päästää toimittajan kotiinsa pelkäämättä, että jutusta tulee hömpövaikutelma. Kehyksillä on merkitystä.

Ylipäänsä yritykset haluavat päästä kertomaan asioistaan journalistiseen mediaan, koska ne ymmärtävät täysin sen merkityksen: Journalismi tuo yrityksen näkemyksille ja toiminnalle uskottavuutta aivan toisin kuin yrityksen oma viestintä. Perinteinen media tavoittaa yhä laajasti monet yritysten tavoittelemat yleisöt. Kriisin iskiessä auttaa,

jos yritystä koskeva Google-haku tuottaa yrityksen toimintaa neutraalisti tai positiivisesti taustoittavia aiempia juttuja, jolloin kriisi voi näyttäytyä vain yhtenä harha-askeleena muuten kunniallisella polulla. Neutraali tai positiivinen juttu voi toimia yrityksen ja sen tuotteiden ilmaisena mainoksena.

Option haastattelu voi myös pönkittää toimitusjohtajan asemaa tämän vertaisverkostoissa.

Siispä reaktioni: Miten nyt käy toimitusjohtajien? Minne viestintä jatkossa tarjoaa heidän haastatteluaan ja mistä toimitusjohtajat lukevat toisistaan? *HS Visioon* mahtuu vain tietty määrä juttuja joka viikko.

Kauppalehden brändin näkökulmasta hämmästelten *Option* lakkauttamissuunnitelmia. Alma painottaa digitaalista tekemistä, eikä *Optio* ole julkaisijan mukaan taloudellisesti kannattava. Silti *Option* mukana katoaa aimo annos arvovaltaa, tähtipölyä ja kehyksiä, jotka auttavat toimittajien pääsyä johtajien pakeille.

ENTÄ NE REKRYT? En ollut työssäni palkkaavassa asemassa, mutta mietin silti aina, mistä työnantajani löytäisi hyviä uusia tekijöitä. *Optiosta* mahdollisesti irtisanottavista toimittajista monet loistaisivat viestintätoimistoissa.

Mutta, viestintätoimisto palkkasi siis *Option* entisiä toimittajia, joiden työtehtävistä yksi saattaisi olla auttaa yritysten viestintäosastoja saamaan yrityksen toimitusjohtaja haastateltavaksi... *Optioon*. Paitsi että *Optiota* ei siis enää siis olisi. Täten: ironia.

Yksi journalismin paradoksi onkin tämä. Kaikki haluavat yhä haastateltavaksi mediaan, koska kaikki ymmärtävät yhä medianäkyvyyden arvon. Mutta kukaan ei ilmeisesti halua maksaa mediasta tarpeeksi, jotta se pysyisi pystyssä niitä haastatteluja tehdäkseen.

Optiota tulee vielä monelle ikävä. ●

Terhi Salonpää, 44

- Medialiiton työmarkkinajohtaja 19. elokuuta alkaen.
- Työskenteli aiemmin Palvelualojen työnantaja-järjestön Paltan neuvottelujohtajana ja vuosina 2015–2021 Paltan työmarkkina-asiantuntijana. Työskennellyt aiemmin myös Henkilöstöpalveluyritysten liitossa.
- Neuvottelee jatkossa media-alan työehtosopimuksista Journalistiliiton, Teollisuusliiton ja ammattiliitto Pron kanssa.
- Koulutukseltaan oikeustieteen maisteri Helsingin yliopistosta 2008. Lakiopintoja myös Bondin yliopistossa Australiassa.
- Asuu Helsingissä
- Perheeseen kuuluu kaksi lasta ja kumppani.
- Harrastaa pitkiä kävelylenkkejä, juoksemista, kuntosalilla käymistä, lukemista sekä äänikirjojen ja podcastien kuuntelua.

Neuvottelutaktiikkaasi kuuluu aggressiivinen hyväntuulisuus, Terhi Salonpää

Medialiiton uusi työmarkkinajohtaja ei neuvottele freelanceyrittäjien kanssa.

Manu Marttinen, teksti • Juuso Westerlund, kuva

Olet koko juristiurasi ajan työskennellyt työnantajapuolella. Se sopii sinulle paremmin kuin rasvanäppiduunareiden valitusten kuunteleminen.

Olen yrittäjäperheen lapsi, joten on tuntunut luontealta katsoa asioita työnantajapuolelta. Hyvään työnantajuteen kuuluu työntekijöiden ja heidän osaamisensa arvostaminen.

Esittelit hiljattain media-alan näkymiä Eläketurvakeskuksen asiantuntijaseminaarissa. Näkemyksesi mukaan media-alalla ei ole mitään hyvää näköpiirissä.

Haastavalta näyttää, mutta media-alalla on paljon mahdollisuuksia, kunhan osaamme tarttua niihin. Alalla on iso merkitys ja teknologia tuo uusia mahdollisuuksia. Yhdessä voimme vaikuttaa siihen, miten media-ala voi tulevaisuudessa.

Synkät puheet alan näkymistä ovat tärkeä työkalu ensi kevään tes-neuvotteluihin valmistautumisessa.

Tosiasioihin perustuva tilannekuva on aina kaiken viisauden alku. Ennusteiden toteutumiseen voimme vaikuttaa yhdessä palkansaajapuolen kanssa esimerkiksi juuri työehtojen osalta.

Tes-neuvottelutavoitteet ovat kuin valtionsalaisuus, vaikka kaikki tietävät, että haluatte työntekijöille pienemmät palkat, lyhyemmät lomat ja pidemmän työajan.

Meillä on vielä omien tes-tavoitteidemme työstäminen kesken, mutta kiitos hyvistä vinkeistä!

Työntekijät ansaitsevat inhimilliset työehdot, mutta teidän mielestänne työntekijöiden tes-tavoitteet ovat kaikuja ajalta, jolloin lehtien tekeminen oli lupa painaa rahaa.

Hyvä kuvaus sinänsä, mutta tilanne on kuitenkin erilainen verrattuna aikaisempiin vuosiin. Työehtojen kehittämistä pitääkin katsoa tämän päivän realiteettien pohjalta.

Neuvottelijana keinovalikoimaasi kuuluvat vessataukojen, kivennäisveden ja kokousviinereiden panttaaminen sekä aggressiivinen hyväntuulisuus.

Kivennäisveden sijaan olen koukussa zero-kokikseen ja viinereiden sijaan suosin suklaata. Kukapa ei olisi energinen ja hyväntuulinen näiden avulla. Pidän itseäni energisenä ja asiallisena neuvottelijana.

EU:n komission mukaan freelancerit saavat neuvotella palkkioistaan kollektiivisesti, Medialiiton mielestä ei. Teille on tärkeää, että freetyö pysyy jatkossakin halpana.

Medialiitto neuvottelee työsuhteessa olevien työntekijöiden työehdoista kollektiivisesti. Emme neuvottele yrittäjien ehdoista.

Medialiiton mukaan kollektiiviset neuvottelut ovat "laittomia". Tällä logiikalla Medialiitto ei saisi edustaa media-alan yrityksiä kollektiivisesti.

Tuolla logiikalla neuvoteltaisiin vain yrityskohtaisia työehtosopimuksia. Emme jaa tätä logiikkaa kanssasi. Neuvottelemme mielellämme jatkossakin muun muassa Journalistiliiton kanssa lehdistön ja kustannustoimittajien työehdoista, mutta emme neuvottele yrittäjien ehdoista.

Digi- ja somejätit vievät suomalaisten mediatilojen mainosrahat, mutta Medialiitto kurmoottaa mieluummin Yleä, koska pienempää on helpompi kiusata.

Olen Medialiiton työmarkkinajohtaja ja hoidan työmarkkina-asioita, joten Ylen asiat eivät kuulu minulle millään tavalla. Yle ei ole Medialiiton jäsen.

Olet juristipiireissä tunnettu mukavana ihmisenä ja asiallisena neuvottelijana. Olet neuvotellut kollegasi hiljaisiksi.

Kiva kuulla! Sitten taktiikkani toimi, joten täytyy jatkaa samalla linjalla. ●

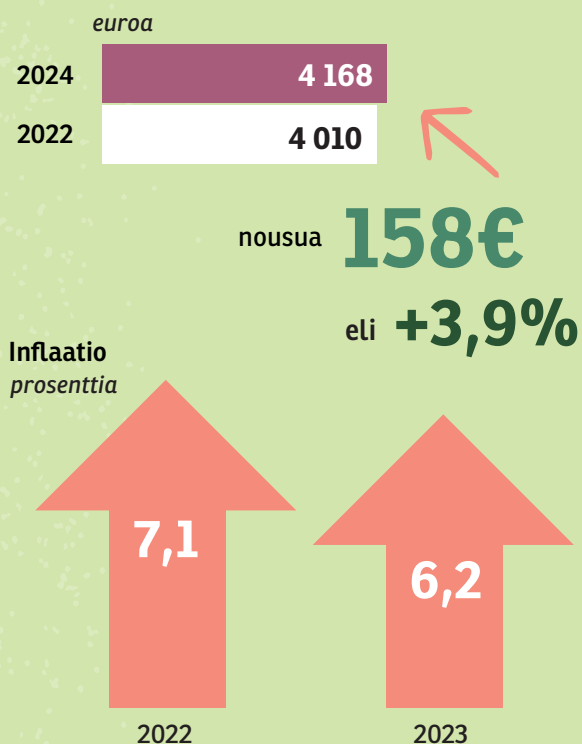
Työsuhteisten palkat nousevat, mutta inflaatio laukkaa palkankorotuksia nopeammin

Journalistiliiton työsuhteisten jäsenten palkkatutkimus kertoo, että palkat ovat nousseet kahden vuoden takaiseen verrattuna eniten kaupallisen television ja radion työntekijöillä. Tätä selittää ennen kaikkea MTV:n työntekijöiden palkkakehitys. Vielä kaksi vuotta sitten kaupallisessa televisiossa ja radiossa työntekijät tienasivat vähemmän kuin lehdistössä ja Ylellä, mutta nyt ero on yli 200 euroa kuussa kaupallisen puolen hyväksi.

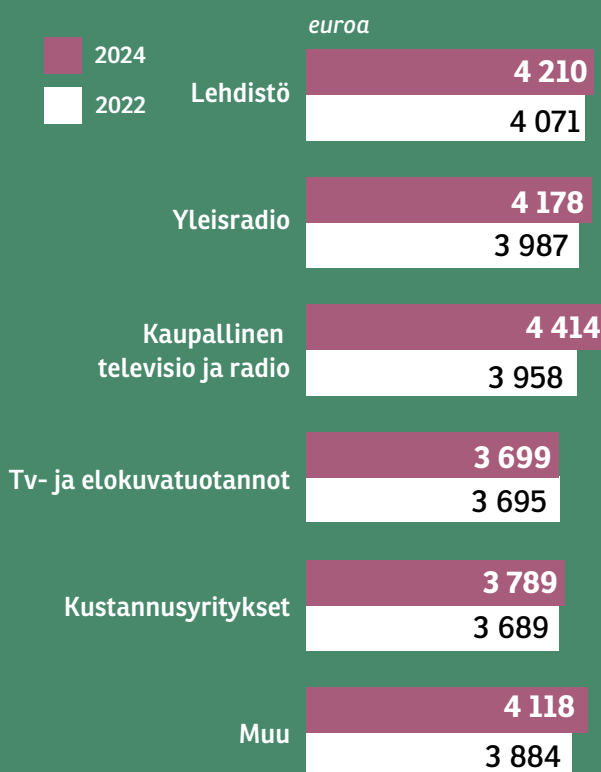
Manu Haapalainen, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

KAIKKIEN VASTANNEIDEN KESKIANSIO

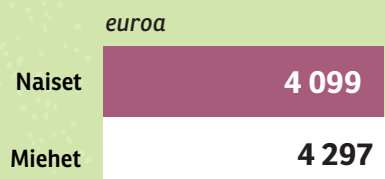
Ansiotaso on vuosina 1993–2024 noussut 90 prosenttia. Samana aikana elinkustannusindeksi on noussut 71 prosenttia. Kahden viime vuoden aikana inflaatio on kuitenkin ollut palkankorotuksia suurempi.

KESKIMÄÄRÄINEN KUUKAUSISANSIO TYÖPAIKAN MUKAAN

KESKIAANSIOT SUKUPUOLEN MUKAAN

Naisjournalistin euro on

95,39 senttiä

laskua vuodesta 2022 **0,58 senttiä**

ETÄTYÖT

Etätyömahdollisuus:

90%
vastaajista

Tyytyväisiä etätyömahdollisuuksiin

87 %
vastaajista

Etätöitä
keskimäärin:

2 päivää
viikossa

Palkkatutkimuksessa kysyttiin ansioiden lisäksi etätyömahdollisuuksista ja jäsenten tyytyväisyydestä niihin. Tilanne on kahden vuoden takaiseen verrattuna käytännössä ennallaan.

ANSIOT ASUINPAIKAN MUKAAN

euroa	
Helsinki	4 287
Muu kaupunki tai kunta, pl. maakuntien pääkaupungit	3 750

VIKKOTYÖAIKA

tuntia

Lehdistö

35,9

kaikki

36,2

Tv- ja elokuva-
tuotannot

37,5

LISÄ- TAI YLITYÖ HUHTIKUUSSA

tuntia

Kaikki

4,1

Lehdistö

4,0

Tv- ja elokuva-
tuotannot

6,1

Kysely tehtiin huhtikuussa ja siinä kysyttiin myös sen hetkisestä ylityötilanteesta. Epäsäännöllisestä työajastaan tunnetut tv- ja elokuvatuotannot erottuu ylityön suurella määrällä.

KESKIANRIO IÄN MUKAAN

euroa

Alle 30-vuotiaat

3 519

Yli 60-vuotiaat

4 284

MÄÄRÄAIKAISTEN KESKIANRIO

Määräaikaisella sopimuksella työskentelevät tienaavat huomattavasti vähemmän kuin toistaiseksi voimassa olevalla sopimuksella työskentelevät. Erityisen selvää tämä on lehdistössä.

euroa

Lehdistö

3 436

Yle

3 863

Lähde: Journalistiliiton palkkatutkimus / Verian

Laura Saarikoski aloitti Tampereen yliopiston journalistiikan työelämä-professorina elokuussa. Moni hänen opeistaan on peräisin pitkältä uralta Hesarissa, jossa hän työskenteli viimeksi päätoimittajana.

KOULUTUS JA TYÖELÄMÄ

Työelämäprofessori Laura Saarikoski haluaa opettaa kannattavan journalismin tekemistä. Opiskelijoita kiinnostaisi enemmän se, miten jaksaa työelämää. ➔

Nina Erho, teksti • Timo Marttila, kuvat

Kello on 9.20. Kaksi ruisleipää juustolla ja tomaatilla, kananmuna, lasi appelsiinimehua ja kuppi kahvia. Journalistiikan työelämäprofessori **Laura Saarikoski**, 50, kantaa aamiaisensa Tampereen yliopiston Alakuppilan pöytään. On keskiviikko 23. lokakuuta.

Vielä alkuvuodesta Saarikoski työskenteli *Helsingin Sanomien* syventävien sisältöjen päätoimittajana. Jos kaikki olisi jatkunut ennallaan, hän ei olisi aamiaisella vaan päivän kolmannessa palaverissa. Sen jälkeen kalenterissa olisi viidestä seitsemään muuta palaveria.

Kiireisellä viikolla kalenterissa saattoi olla 55 palaveria ja yksi lounastauko.

”Päätoimittajana päivät rytmittyivät uutiskokousten, yksitykkösten, projektipalaverien ja johtoryhmän palaverien välillä. Silloin oli pakko varata pari tuntia keskeytyksetöntä työaika kalenteriin, jos oli vaikka kolumnivuoro. Ei ole tervettä, että kaikki ajatustyöt jäävät iltaan”, Saarikoski sanoo nyt.

Saarikoski aloitti työelämäprofessorina elokuussa. Uudessa työssään hän on saanut suunnitella luentonsa ja miettiä niille vierailijat ihan rauhassa ilman jatkuvia kokouksia ja keskeytyksiä.

”Ei ole kukaan soittanut, se on niin hassua. Mutta sehän tekee aivoille hirveän hyvää, että on välillä tällaista”, Saarikoski sanoo.

LAURA SAARIKOSKI IRTISANOUTUI *Helsingin Sanomista* helmikuussa, kun uusi vastaava päätoimittaja **Erja Yläjärvi** halusi sulauttaa syventävien sisältöjen linjan lehden muuhun toimintaan. Lehti siirtyi kahden päätoimittajan malliin.

Saarikoski ei itse hakenut vastaavaksi päätoimittajaksi. Hän viihtyi silloisessa työssään ja ajatteli, että vastaavalla päätoimittajalla olisi hyvä olla pidempi kokemus päätoimittajan työstä ja bisnespuolesta.

Saarikoski työskenteli *Hesarissa* vuosina 1995–2024 yhteensä yli 20 vuotta. Irtautuminen on silti ollut hänestä yllättävän helppoa.

”Ei minulla ole ollut kauheaa identiteettikriisiä tai oloa, että elämäni olisi jäänyt *Hesariin*. Eihän ammattitaito tai identiteetti ole sidottu yhteen työpaikkaan, vaan toimittajuuteen. Kun menin kesällä Yhdysvaltoihin tekemään Ylälle juttuja, oli mahtavaa päästä taas kentälle raportoimaan.”

Saarikoski työskenteli *Helsingin Sanomissa* muun muassa Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajana vuosina 2014–2018 ja useissa eri esihenkilötehtävissä. Työkokemuksensa pohjalta hän olisi voinut hakea työelämäprofessoriksi feature- tai kirjeenvaihtajateemalla. Sen sijaan hän laati luentosuunnitelman siitä, miten tehdä kannattavaa journalismia tässä ajassa.

Syyskuussa Saarikoski piti kandiopiskelijoille luentosarjan, joka käsitteli journalistisen menestyksen mitaamista, alalla tarvittavia kykyjä ja niistä maksettavaa palkkaa, tekoälyä, kestävän toimittajaidentiteetin rakentamista, kriittisen palautteen kestämistä ja työelämässä jaksamista.

Keväällä hän aikoo opettaa maisteriopiskelijoille liiketoimintaa ja tuotteistamista.

Syyskuun luennoillaan Saarikoski puolusti entisen työnantajansa *Helsingin Sanomien* työpaikkailmoitusta,

joka herätti viime kesänä somekohun. Ilmoituksessaan lehti etsi kulttuuritoimittajaa, jolla on kokemusta maksuhalukkuuden herättämisestä ja pystyvideoista. Somekeskustelijat ihmettelivät, onko kulttuurijournalismi nykyisin vain populaarikulttuuria, pystyvideota tai klikkejä.

Saarikosken mukaan maksuhalukkuuden herättämisessä on kyse suomalaisen kaupallisen median tulevaisuudesta.

Ihminen tekee tilauksen tyypillisesti vasta, kun tiedotusväline on onnistunut houkuttelemaan hänet sisältöjensä pariin monta kertaa. Tähän tarvitaan kiinnostavia uutisia ja viihdettä, jotka näyttävät kaikissa isoissa tiedotusvälineissä aika samoilta. Maksuhalukkuutta herättävät sisällöt ovat astetta enemmän – jotain, mitä ei muualta saa.

Saarikoski määrittelee maksuhalukkuutta parantaviksi tekijöiksi esimerkiksi hyödyn, henkilökohtaisuuden, ainutlaatuisuuden, ajankohtaisuuden, yllättävyyden, läheisyyden ja luotettavuuden. Hänestä journalistien pitäisi osata huomioida nämä miettiessään juttujensa aiheita, otsikoita, rakenteita, julkaisun ajoitusta, visuaalisuutta ja käyttökokemusta.

”Toimittajille tekisi hyvää ymmärtää paremmin liiketoimintaa”, Saarikoski sanoo.

”Toimittajaopiskelijoillekin on tervettä avata sitä, että journalismi, jota he itse haluavat tehdä, ei välttämättä enää ole sitä, mitä mediatilat haluavat, koska yleisö ei arvosta sitä. Mutta jos oppii tekemään journalismia uudella tavalla, se voi mennä kaupaksi. Tämä on tietoa, jota olisin itse halunnut opiskeluaikani.”

Digiajan esihenkilöiden pitää Saarikosken mukaan pystyä toimimaan kulttuuritulkkina vanhan koulun laatujournalismin ja uuden koulun digitarjoilun välillä.

”Kaikkein menestyksekkäintä journalismia digiajassa syntyy niin, että on ihmisiä, jotka pystyvät sulauttamaan laadukkaan journalismin periaatteet muotoon, joka kelpaa yleisölle tässä ajassa.”

Laadukkaan journalismin tunnusmerkkejä on, että se antaa realistisen kuvan maailmasta.

”Kamppailussa kannattavuudesta on ratkaisematta edelleen se, miten suuri yleisö ja etenkin nuoret, saadaan kepeiden ja yksilökeskeisten sisäanheittotuotteiden jälkeen kiinnostumaan isoista ja vaikeista asioista, kuten turvallisuuspolitiikasta ja Kiinan vaikutusvallan kasvusta.”

10.00 Työelämäprofessorin työhuoneeseen on Alakuppilasta vain muutama askel. Huoneen seinällä on juliste edellisen työelämäprofessorin **Hannu Kivimäen** järjestämistä journalistisista iltamista. Kaapin ovesa on Kivimäen edeltäjän, **Johanna Vehkoon** liimaama *Long Play* -tarra.

Saarikosken puumerkki on toistaiseksi pyyhe, jonka hän ripustaa kaappiin kuivumaan. Hän on tullut edellisenä päivänä junalla Tampereelle pitämään opiskelijoille vastaanottoa ja käynyt illalla Rauhaniemen kansankylpylässä uimassa. Tänään iltapäivällä hän matkustaa Helsinkiin palatakseen taas huomenna.

Saarikoski pitää vastaanottoa tiistai-iltapäivisin työhuoneessaan ja perjantai-iltapäivisin Teamsissa. Ideana on auttaa opiskelijoita esimerkiksi editoinnissa, työhakemusten teossa ja uravaihtoehtojen miettimisessä.

Vastaanotoilla on ollut alkusyksystä melko hiljaista. Se on yllättänyt Saarikosken.

”Moni opiskelija on sanonut, että voi ei, sä et järjestä mitään ykkös- ja kakkosvuotisille. Olen vastannut, että varatkaa vastaanotolleni aika. Ehkä minun täytyy keksiä joku tapa tutustua ihmisiin vähän paremmin niin, että he kehtaavat tulla vastaanotolle”, Saarikoski sanoo.

Yllätys Saarikoskelle oli myös se, että kun opiskelijat saivat toivoa häneltä luentoja mistä vaan, he toivoivat niitä resilienssistä eli pärjäämisestä muutosten keskellä ja jaksamisesta.

”Ainahan toimittajan työtä on tehty deadlineja vastaan”, Saarikoski sanoo.

Toisaalta Saarikoski tietää, että maailma on nyt erilainen kuin hänen uransa alussa. Eräs opiskelija kertoi, ettei välttämättä ehdi vaihtoon, jotta valmistuisi tavoiteajassa ja saisi helpotusta opintolainaan. Saarikosken opiskeluaikana yliopistolta saattoi rauhassa ottaa väli-vuosia.

Toinen opiskelija oli ahdistunut kovasta kilpailusta yliopistolla.

”Mietin että kilpailu, hetkinen, kyllähän mekin kilpailimme harjoittelupaikoista, mutta miten se ei silloin tuntunut niin dramaattiselta vaan arkiselta. Somessa näyttää siltä, että kaikki muut saavuttavat jotain. Jos katsot sitä yksin kotona, on helppo jäädä ajatukseen, että olen ainut, joka ei saavuta näitä asioita.”

Jos *Journalistin* jutuntekoa ei olisi, Saarikosken aamupäivän työlliställä olisi palautteiden laatimista opiskelijoille ja tenttivastausten korjaamista. Kirjoittamista

odottaa myös osuus apurahahakemuksesta.

Apurahahakemukset eivät varsinaisesti kuulu työelämäprofessorin toimenkuvaan, mutta Saarikoski ei voinut vastustaa kiusausta, kun ohjelmistotekniikan professori **Pekka Ambrahamsson** ehdotti hänelle teko-älytoimituksen rakentamista.

”Tekoäly tulee määrittämään loppu-uraani vähän kuin internetin tulo aikanaan. Jos panemme silmät kiinni ja toivomme, että maailma ei muutu, silloinhan se yleensä tulee ja jyrää.”

Torstai-iltana Saarikoski osallistuu tiedekunnan syysjuhlaan. Sitä ennen on valmisteltava paneelikeskustelut, joihin hän osallistuu perjantaina ja lauantaina Helsingin Kirjamessuilla. Sunnuntaina on aikaa korjata tentti-vastauksia.

”Tällä viikolla petaan vähän ensi viikkoa, kun oletan, että silloin voi tulla yllättäviä haastattelupyyntöjä Yhdysvaltain vaaleista. Tulositana menen *A-studioon*”, Saarikoski sanoo.

Jos aikataulu päätoimittajana olikin kiireisempi, näyttää myös työelämänprofessorin arki hektiseltä.

10.30 Yksi tie opiskelijoiden maailmaan ovat heidän tekemänsä lehdet. Saarikoski on antanut ylioppilaslehti *Visiiriin* haastattelun ja kirjoittanut kolumnin opiskelijoiden ainejärjestön Vostokin lehteen *Gonzoon*. Uuden *Gonzon* pitäisi ilmestyä näinä päivinä, ja Saarikoski lähtee Harkkariin eli harjoitustoimi-

Laura Saarikoski pohtii aamiaisella, pitäisikö puolenpäivän aikaan alkavan luennon dioja vielä täydentää. Luento käsittelee Yhdysvaltain mediaa. Valkoisen talon entinen kansliapäällikkö John Kelly on juuri kertonut The New York Timesin haastattelussa, että Donald Trump oli useasti puhunut Hitleristä ihailevaan sävyyn.

Saarikosken edeltäjä Johanna Vehkoo on liimannut kaapinoveen Long Play -tarran. Vehkoo on myös vinkannut Saarikoskelle Tampere-juttuja. Saarikoski opiskeli Tampereen yliopistossa mutta ei tunne kaupunkia hyvin, koska muutti jo ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen töihin Helsinkiin.

Saarikoski järjestää myös journalistisia iltamia ja vieraillee muiden oppiaineiden kursseilla. Pohjois-Amerikan tutkimuksen opiskelijoille hän luennoi Yhdysvaltain mediasta ja kirjeenvaihtajan työstä maassa.

tukseen katsomaan, olisiko lehtiä jo siellä. On niitä keit-
tiössä laatikko, mutta kukaan ei ole vielä avannut sitä.

Saarikoskikaan ei tohtisi. Hän soittaa *Gonzon* päätoimittaja **Elsa Paakkiselle** kysyäkseen lupaa. Se helittää.

Saarikosken kolumnin otsikko on *Mitä tekisin toisin, jos opiskelisin 2020-luvulla?*

Saarikoski kirjoittaa, että hän olisi kärsivällisempi eikä muuttaisi ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen Helsinkiin osa-aikaisen työn perään. Se johti pitkään uraan *Hesarissa*, mutta opiskelijaelämä jäi elämättä ja gradu lopulta tehtäväksi kuukauden virkavapaalla. Hän ajatteli sivuaineita boksin ulkopuolelta. Ne auttavat erottautumaan. Työelämässä olisi ollut paljon enemmän hyötyä oikeustieteiden, kauppatieteiden, tilastotieteen, tietotekniikan tai luonnontieteiden kuin yhteiskuntatieteiden sivuaineista. Hän ottaisi netin heti alussa paremmin haltuun.

Toisaalta muutamia asioita hän ei kadu. Kuten sitä, kun hän 22-vuotiaana pani opiskelut tauolle ja muutti Yhdysvaltoihin freetoimittajaksi neljäksi vuodeksi.

”Amerikka teki minusta eri ihmisen kuin olin sitä ennen”, Saarikoski kirjoittaa.

Haastattelussa Saarikoski kertoo, että vuodet Yhdysvalloissa antoivat hänelle rohkeutta ja optimismia elämään ja toimittamiseen.

”Kehittyi perusluottamus, että maailma on auki ja että monet asiat riippuvat uralla ja töissä omasta aktiivisuudesta ja aloitteellisuudesta ja yrittämisestä”, Saarikoski sanoo.

12.15 Saarikoski on valmistellut Pohjois-Amerikan tutkimuksen ja viestinnän opiskelijoille luennon Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajan työstä ja median polarisaatiosta **Donald Trumpin** ensimmäisen presidenttiehdokkuuden aikana.

Luennollaan Saarikoski kertoo, miten digitaalinen ansaintamalli ruokki polarisaatiota Yhdysvaltain mediassa jo vuonna 2016. Silloin Donald Trump voitti. Kielteisyys, yllätys, pelko ja konflikti houkuttelivat liikennettä. Useampi otsikko samasta aiheesta toi enemmän liikennettä kuin yksi pidempi juttu. Media saavutti ennätyselliset kävijämäärät raportoimalla Trumpin jokaisesta twiitistä, mutta yleisö turtui niihin. Tarvittiin yhä uusia päryttäviä otsikoita.

Luennoissaan Saarikoski kuulostaa huolestuneelta siitä, miten polarisaatio vaikuttaa demokratiaan. Samaan aikaan hän haluaa opettaa opiskelijoille kannattavan journalismin tekemistä, mikä vaatii yleisön kiinnostuksen toistuvaa herättämistä. Eikö siinä ole ristiriitaa?

Saarikoski myöntää, että digitaalinen bisneslogiikka ilman journalistista harkintaa voi pahimmillaan johtaa siihen, että media murentaa demokratiaa eikä vahvista sitä.

Hän huomauttaa kuitenkin, että amerikkalainen media on käyttänyt enemmän harkintaa nyt kuin 2016 vaaleissa. Suomalainen media on ollut amerikkalaista vähemmän konfliktihakuinen aina.

”Täällä ajatellaan enemmän, että meidän pitäisi olla yhtenäinen kansakunta, varmaan Venäjä-syistä. Siksi poliittisessa uutisoinnissa ei mennä ihan tappiin saakka.”

Se on hänen mukaansa hyvä asia. Suomessa polarisaation seuraukset olisivat vakavammat kuin Yhdysvalloissa.

Saarikosken mielestä Suomi on veroihin perustuva hyvinvointiyhteiskunta, joka perustuu solidaarisuuteen toisia ihmisiä kohtaan.

”Amerikkalaisessa yhteiskunnassa sillä, että ihmiset vihaavat toisiaan, ei ole niin perustavia seurauksia, koska siellä on eletty aina individualistisesti. Jos Suomesta katoaa solidaarisuus, se tarkoittaa, että meidän pitää keksiä koko yhteiskuntajärjestelmämme uudestaan.”

14.00 Luento on ohi ja Saarikoski hakee Alakuppilasta lounasta: pala piirakkaa, vähän salaattia ja kahvia. Pöydässä hän huokaisee, että väsyttää. Vaikka Saarikoski puhuu monien Yhdysvaltain-vuosiensa jälkeen hyvää englantia, hän ei käytä sitä päivittäin Suomessa. Luenointi englanniksi vaatii terästytymistä.

Kun Saarikoski luennoi syyskuussa journalistiikan opiskelijoille isossa auditoriossa, salin ensimmäiset rivit olivat tyhjiä.

”Toisella tai kolmannella luennolla sanoin heille, että olkaa kilttejä ja tulkaa alas, minulla on yksinäinen olo täällä. Onneksi he alkoivat jossain vaiheessa kysellä. Toimittajan ammatin tosi tärkeä piirre on se, että uskallat mennä eturiviin ja panna käden ylös”, Saarikoski sanoo.

Hän arvioi itse menestyneensä toimittajana, koska on monipuolinen ja ”hirveän kiinnostunut tekemään kaikkea”. Kun on ollut mahdollisuus kouluttautua, hän on ollut ensimmäisenä käsi pystyssä.

”Ja kai olen sitten ollut myös valmis tekemään paljon töitä. En tiedä, onko sitä nykyään epäkorrektia sanoa, mutta jos haluaa eteenpäin, kannattaa olla valmis tekemään paljon töitä”, Saarikoski sanoo.

Saarikoskesta toimittajan työ ei koskaan ole tuntunut kovin raskaalta.

”Totta kai jos työtä on liikaa, se väsyttää. Mutta kun on motivoitunut ja pitää työtä merkityksellisenä, kyllä se auttaa jaksamaan.”

Saarikosken uran alussa 1990-luvun laman jälkeen toimittajien oli vaikea saada töitä ja läsnä oli pelko siitä, onko alalla enää pysyviä työpaikkoja. Toisaalta nyt on 24/7 infotulva ja some. Työ ja julkaisutahti ovat muuttuneet intensiivisemmiksi digitalisaation myötä. Opiskelijoiden tukiin on tullut leikkauksia.

”Sen takia on ymmärrettävää, että opiskelijoiden kokemus henkisestä kuormituksesta on kasvanut”, Saarikoski sanoo.

Pohjois-Amerikan tutkimuksen professori Katri Sieberg kutsui Laura Saarikosken kurssilleen luennoimaan.

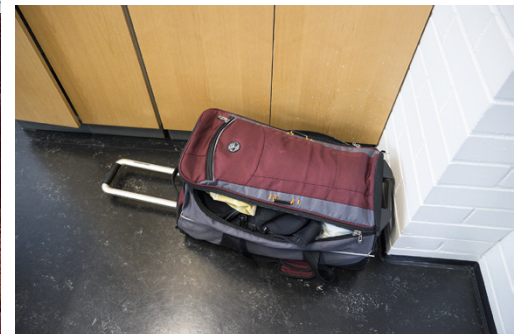
Työelämäprofessorin työhuone on yliopiston päärakennuksessa mutta muuttaa pian Pinni-rakennukseen.

Saarikoski on kirjoittanut kolumnin ainejärjestö Vostokin lehteen Gonzoon, joka on tullut juuri painosta. Saarikosken opiskeluaikana lehdessä oli myös suorasukainen juorupalsta, mutta hän ei muista päätyneensä sen aiheeksi.

Saarikoski on työskennellyt ylioppilaslehti Visiirin naapurissa elokuusta, mutta naapurukset ehtivät tavata vasta lokakuussa. Saarikoski esittää Iikka Sorvalille ja Maria Muilulle kattavan kysymyssetin lehden toiminnasta.

Aluksi Saarikoski yöpyi Tampereella hotellissa, nykyään airbnb:ssä yliopiston lähellä.

Syyskuussa resilienssistä kandiopiskelijoille pitämänsä luennon lisäksi hän aikoo myöhemmin syksyllä järjestää journalistisen iltaman kestokyvystä ja stressinhallinnasta.

Vaikka alan talous- ja työtilanne on mitä on, Saarikoski haluaa myös rohkaista opiskelijoita.

”Vaikka toimittajan duuneja voi olla tulevaisuudessa vähemmän kuin nyt, parhaat pärjäävät aina. Ja toisekseen toimittajan työ on tosi hyvä opintopolku myös monelle muulle alalle. Jos menee vaikka politiikkaan tai virkamieheksi, aivan keskeisiä ominaisuuksia on, että osaa kirjoittaa, tiivistää, kysyä, ottaa selvää ja haastaa.”

”Ja todennäköisesti lähivuosina tulee myös se käänne, että printteistä luovutaan ja niihin liittyvät kulut katoavat, jolloin kannattavuus paranee. Edessä voi olla myös parempia aikoja.”

14.30 Ylioppilaslehti *Visiirin* toimitus on samalla käytävällä Saarikosken työhuoneen kanssa. Saarikoski on halunnut koko syksyn vierailla toimituksessa. Tänäpä se onnistuu. Paikalla ovat päätoimittaja **Maria Muilu** ja harjoittelija **Iikka Sorvali**.

Saarikoski istuu toimituksen sohvalle ja alkaa kysellä: Miten teette *Visiiriä*? Osallistuvatko teekkarit lehden tekoon? Miksi halusit päätoimittajaksi? Maksatteko juttupalkkioita? Pystytkö tekemään kriittistä journalismia Tampereen yliopistosta? Onko työ hauskaa?

Miksi arvelette, että opiskelijat haluavat, että opetan nimenomaan resilienssistä ja jaksamisesta? Mistä kaikesta se johtuu, että jaksamisasia on niin pinnalla?

Maria Muilulle tulee ensimmäisenä mieleen se, että nykyään kaikki on niin pirstaleista.

”Ihan lähtien siitä, että opintoja on lähinä ja hybridinä ja pitää olla jatkuvasti kartalla monista systeemeistä ja löytää tietoa järjestelmistä, kuten Sisusta. Siitä kuulee

edelleen, että se on karsea. Siinä päällä on koko muun elämän hallinta ja pyörittäminen.”

Muilun mukaan journalistiopiskelijoilla on yhä kovempi kiire päästä nopeasti oman alan töihin ja saavuttaa ja tehdä nopeasti paljon. Siihen on kasvanut jonkinlainen ryhmäpaine, joka saa voimaa media-alan kovasta työpaikkakilpailusta.

”Muutos on tapahtunut aika äkkiä. Silloin kun itse aloitin opinnot, fuksivuoden jälkeen tuntui vaikealta edes uskaltaa hakea toimittajan töihin, kun ajattelin, että olen tällainen vaan, enkä pääse”, Muilu sanoo.

Muilun mielestä myös opiskelijoiden odotukset ensimmäisten työpaikkojen suhteen ovat kasvaneet.

”Moni tuntuu haluavan ensimmäisenä työpaikkanaan *Hesariin*, eikä edes hae paikallislehtiin harjoitteluun. Paine myös valuu varhaisemmaksi ja varhaisemmaksi. Jo yläasteella ja lukiossa pitää tehdä isoja päätöksiä.”

Onko jotain, mitä me viestinnän opettajat voisimme tehdä, Saarikoski kysyy.

”Itse olen kokenut, että aikamme tarvitsee yleisinhimillistä otetta. Vaikka sitä, että opettajat ja henkilökunta luovat tunnetta, että esimerkiksi haasteista kurssitehtävien kanssa voi tulla puhumaan. Että syntyy keskusteleva ilmapiiri ja tunne, että ollaan tässä yhdessä. Kohdatuksi tuleminen ja keskustelu ovat tärkeitä”, Muilu vastaa.

15.10 Saarikoski erottelee työhuoneessaan tavaroita, jotka aikoo jättää yöksi Tampereelle tavaroista, jotka ottaa mukaansa Helsinkiin. Flipflopit mukaan, pyyhe jää.

Sen jälkeen otetaan pääarakennuksen aulassa *Journalistiin* vielä muutama kuva ennen kuin juna Helsinkiin lähtee kello 16. Saarikoski on tyytyväinen siihen, että kuvaaja muistuttaa häntä hymyilemään.

”Tiedän, että musta saa aina liian vakavan kuvan.” ●

Laura Saarikoski, 50

- Journalistiikan työelämäprofessori Tampereen yliopistossa 2024–2025.
- Työskennellyt *Helsingin Sanomissa* useissa eri tehtävissä ja esihenkilötehtävissä vuosina 1995–2024, viimeksi syventävien sisältöjen päätoimittajana. Toimi vuosina 2014–2018 lehden Washingtonin-kirjeenvaihtajana.
- Tehnyt vuonna 2024 freelance-töitä Ylelle Yhdysvaltain presidentinvaaleista.
- Yhteiskuntatieteiden maisteri Tampereen yliopistosta 2006. Opiskellut myös Oxfordissa vuosina 2011–2012.
- Kirjoittanut tietokirjan **Donald Trumpista** puolisonsa **Saska Saarikosken** kanssa 2016.
- Saa Bonnierin Vuoden journalisti -palkinnon vuonna 2017 ja Wihurin säätiön tunnustuspalkinnon 2018.

Helsingin Sanomat julkaisi Lasse Rantasen kuvituksen pääkirjoitussivullaan 23. heinäkuuta 2023. Pääkirjoitus käsitteli helteitä, äärimmäisiä sääilmiöitä ja ilmastomuutosta.

Konkarikuvittaja Lasse Rantanen haluaa valaista nurkat, joita valtaapitävät eivät halua valoon

Marja Heinonen, teksti • Venla Velmu, kuva • Lasse Rantanen, kuvitukset

Donald Trumpin suusta lentää valtava parvi lepakoita. Pääministeri **Petteri Orpo** (kok.) myhäilee tyytyväisenä VR:n konduktöörin virkapuvussa suuri taskukello kaulassaan. **Erkki Tuomiojan** pikkutakin rauhamerkin viereen on kiinnitetty Nato-pinssi. Hakkuuaukean pöllö kurkistaa katkenneesta kelon rungosta. **Elon Musk**, **Jeff Bezos** ja **Mark Zuckerberg** pitävät maapallon lankoja käsissään, Black Friday -ostoskasseja autosta

kotiovella nostelemaa pariskuntaa odottaa nyreä lettipäinen tyttö "Black Everyday"-kyltin kanssa. **Teemu Selänne** pitelee kylttiä "Trump: Make women weak again".

Kansainvälisesti palkitun kuvittajan ja visuaalisen journalistin **Lasse Rantasen** kuvituksissa yhdistyvät taidokkaat mustavalkoiset piirrokset ja terävä yhteiskuntakritiikki. Siltä eivät säästy sen paremmin ihmiset kuin ilmiötkään.

Rantasen töissä näkyy selkeästi angloamerikkalaisen pilapiirtämisen perinne. Esikuvia hänelle

löytyy toki myös Euroopasta, puolalaisista ja muista eurooppalaisista surrealisteista. Kuvien sidos Suomeen on kuitenkin selkeä. Ne ponnistavat kielen synnyttämistä mielikuvista, sanonnoista ja verbaalisesta kuvastosta.

Rantanen itse ajattelee olevansa vallan vahtikoira siinä missä kirjoittavat journalistit.

"Haluan valaista nurkkia, joita valtaapitävät eivät halua valoon. Haluan löytää kulmaa, jota ei ole esitetty."

Hän tunnustaa kuitenkin olevansa Es-

poon Tapiolassa kasvanut ”nössö”, jonka tyyli kuvittajana ei ole kovin räyhäkäs.

”Mutta minulla on toinen nyrkki taskussa ja toisessa keskisormi pystyssä.”

LASSE RANTANEN ON YLI 30 vuotta kuvittanut suomalaisten huippujournalistien tekstejä muun muassa *Helsingin Sanomissa* ja *Suomen Kuvalehdessä*.

Keväällä häneltä ilmestyi kirja *Raha pilaa kaiken*. Tämä ”kriittisen ajattelijan kuvakirja” on suoraa puhetta median hampaattomuudesta ja avointa ihmettelyä monista ajassamme usein itsestään selvinä otetuista asioista. Niitä ovat Rantasen mielestä esimerkiksi talouskasvun välttämättömyys, johtajien jättipalkkojen oikeutus tai veronmaksamisen kurjuus.

”Potku kirjan tekemiselle oli se tunne, että asioita jää käsittelemättä. Halusin tuoda esille omia näkemyksiäni asioista, joihin olen tehnyt kuvia ja jotka ovat jääneet vähemmälle mediassa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa”, Rantanen sanoo.

Rantanen on kulkenut vuosikymmeniä journalistien matkassa tapaamassa eri alojen eturivin ajattelijoita ja toimijoita. Hän on tehnyt kriittisiä huomioita ja etsinyt oma-aloitteisesti vuosien mittaan vastauksia ”tyhmiin”, mediassa käsittelemättä jääneisiin kysymyksiin. Rantanen on ottanut suoraan yhteyttä taloustieteilijöihin ja poliitikoihin ymmärtääkseen kysymyksiä paremmin. Kirjassaan hän jatkaa tätä ihmettelyä:

Voiko suomalainen johtaja olla kuuden miljoonan euron arvoinen? Saako yksi eläinlaji porsastella muun luonnon kustannuksella? Ketä pitää uskoa, kun yksi julistaa talouskasvun elinehdoksi ja toinen hulluudeksi?

KIRJAN NIMI ON *Raha pilaa kaiken*. Pilaako?

Ei tietenkään, Rantanen sanoo. Raha mahdollistaa monta juttua, mutta sille on Rantasen mielestä annettu liian suuri rooli. Raha voi pilata myös journalismin, jos ei olla varovaisia.

”Raha voi pilata journalismin silloin, jos ruvetaan kysymään ostavalta kansalta, mitä meidän journalistina pitäisi tehdä. Lukijatutkimusten tulokset on hyvä tietää, mutta ne eivät missään nimessä saa ohjata journalistista työtä. Muuten ei koskaan päästä keskinkertaisuutta parempaan.”

Maailma on Rantaselle täynnä asioita, joille voi – ja pitää – nauraa.

”Me ihmiset olemme niin typeriä ja täysin satumien ja onnen viemiä”, hän huudahtaa kiro-sanojen kera.

”Hovinarrit, satiirikot ja muut koomikot ovat tärkeitä, koska he tekevät pilkkua meistä kaikista, erityisesti valtaapitävistä.”

Samaa silkkihansikkaiden riisumista Rantanen toivoo myös journalisteilta.

Kansainvälisessä tarkastelussa suomalainen journalismi pärjää hänen mielestään ihan hyvin. On sananvapautta eikä sanomisistaan joudu vanhilaan.

”Meidän ongelmamme on enemmän itsesensuuri ja vallitsevan asiantilan ylläpitäminen”, hän sanoo.

Kuvittaja Lasse Rantanen on yli 30 vuotta seurannut Suomen talouden, politiikan ja journalismin eliittejä. Hän julkaisee kantaaottavia kuvituksia myös Instagramissa @lassethehuopaaja-tilillään.

”Journalistien pitäisi olla itsetuntoisia ammattilaisia. Hyvä journalismi ei voi olla ihmisten miellyttämistä. Ei voida aina kysyä ihmisiltä, mitä te haluatte, vaan tuoda esille sitä, mikä on tärkeää. Journalistin pitää olla kansan palvelija, mutta kansan palveleminen ei saa olla journalismin työtä ohjaava tähti. Journalistin pitää selittää maailmaa ja tarjota siitä sellaisia asioita, joita se ’tyhmä’ kansalainen ei osaa odottaa.”

Räikein esimerkki Rantasesta on taloustoimittajien kyvyttömyys käsitellä ekokriisiä. Sen sijaan he uutisoivat väsymättä päivästä toiseen talouskasvun välttämättömyydestä. Nämä kaksi asiaa kietoutuvat tiiviisti yhteen, mutta pysyvät journalistien käsittelyssä kaukana toisistaan.

Journalistit eivät ole toki ainoa taho, joka on ekokriisissä pistänyt päänsä pensaseen. Rantanen on turhautunut siihen, miten päättäjät pakoilevat ilmastokysymyksissä vastuutaan, eivätkä suostu ymmärtämään, mitä on tapahtumassa. He rakentavat yhä talouskasvumaailmaa, vaikka se on Rantasen mielestä tieteen valossa mahdotonta. Toki kasvu on hänestäkin mahdollista, mut-

ta silloin sen on oltava henkistä kasvua. Se tekisi ihmiskunnasta paremman, kun taas materiaalin kasvu on hänestä tuhon tie:

”Meidän pitäisi rakentaa ihan muuta maailmaa, että ihmislaji jollain tavoin säilyisi. Pitäisi ajatella ihan toisin tavoin ja kuunnella ’toiminnan miesten’ sijaan niitä, jotka ajattelevat.”

RANTANEN ON PIIRTÄNYT lähes koko ikänsä. Hän tunsu vetoa piirtämiseen ja yhteiskunnallisiin asioihin jo lapsuudessa.

”Olen lukenut sanomalehtiä pienestä pitäen. Diggailin **Kari Suomalaisen** piirroksia *Helsingin Sanomissa* ja osasin jo pienenä piirtää **Kalevi Sorsan** Suomalaisen tyyliin.”

Rantanen ihaili myös amerikkalaisia pilapiirtäjiä, jotka tekivät hienoja karikatyyreja poliitikoista. Hän päätyi opiskelemaan alaa ja valmistui taiteen maisteriksi. Piirtämisen ohella hän on myös luenoinut aiheesta eri oppilaitoksissa.

Rantanen on pahoillaan siitä, että muut journalistit eivät aina ymmärrä visuaalisen journalismin arvoa.

"Kuka leikkaa kenen kanssa?" kyseli Helsingin Sanomien pääkirjoitus 21. toukokuuta 2023. Lasse Rantanen piirsi hallituspuolueiden silloiset puheenjohtajat.

Viime kesänä maailma arvaili Yhdysvaltain presidentin Joe Bidenin kuntoa Naton huippukokouksen ja syntymäpäivien alla. Rantasen kuvitus julkaistiin Helsingin Sanomien pääkirjoituksella 7. heinäkuuta.

Hän on monesti vuosien varrella huomannut, että toimittaja tilaa sivun täytettä ajatuksella, että jutussa kuuluu olla kuva. Toimittajaa ei välttämättä kiinnosta yhtään kuvan sisältö.

Suomesta löytyy runsaasti kovia kuvan ammatilaisia, Rantanen muistuttaa.

Hän uskoo, että journalismin tasoa nostaisi se, että kuvaa arvostettaisiin yhtä paljon kuin tekstiä. Kuvalla voi kertoa tarinaa toisella tasolla.

"Jos suurin osa kuvista on mitäänsanomattomia ja tiskiveden haaleita, menetetään hirveän iso mahdollisuus", hän varoittaa.

Erityisesti Rantasta kismittävät kuvapankkikuvat. Hän haluaa kysyä kirjoittavilta journalisteilta, tilaako heidän lehteensä tekstejä "tekstipankista" tyyliin "2 000 merkin juttu kateudesta" tai "4 000 merkin juttu sotien vaikutuksista".

Tekoälyllä luodut kuvitukset ovat Rantaselle oma karmea lukunsa.

"Kuvitus on luovuudella rakennettu mittatilaustyö, jolla on viestinnällinen tavoite. Tekoäly on yhtä luova kuin laskukone. Se voi olla luovassa työssä korkeintaan apu, kuten kynä tai Photoshoppi." ●

Alissa Wilkinson nappasi kaikkien himoitseman paikan The New York Timesin elokuvakriitiikkona

Harri Römppöti, teksti • Uwa Iduozee, kuva

Reilu vuosi sitten kulttuurikritiikin kentällä avautui niin himoitettu työpaikka, että siitä uutisoitiin elokuva-alan lehdistössä. Yhdysvaltalainen *The New York Times* ilmoitti 1. toukokuuta 2023, että se etsii uutta elokuvakriitikkoa.

Lehti ei rajannut ilmoituksessa hakua maantieteellisesti, joten paikka herätti laajaa kiinnostusta. Alan ammattilaiset puhuivat siitä elokuvafestivaalien pressihuoneissa ympäri maailman ja suurin osa vähintäänkin mietti mahdollisuutensa hakea paikkaa.

Hakemuksia tuli varovaisesti arvaten tuhansia. Edes *The New York Timesin* elokuvakirjoittelusta vastaava toimituspäällikkö **Stephanie Goodman** ei tiedä niiden tarkkaa määrää. Rekrytoija valikoi toimitukselle yli sata parasta hakemusta.

Pitkällisen valintaprosessin jälkeen tehtävään valittiin **Alissa Wilkinson**, joka on nyt astellut muun muassa legendaarisen **Pauline Kaelin** (1919–2001) jalanjäljissä tasan vuoden ajan.

”Paikkaa hakivat ainakin kaikki elokuvakriitikot, jotka tunnen, mutta kokonaismäärää en tiedä. Totta kai kaikkia kiinnosti hyvä paikka, jossa saa vaikutusvaltaa ja vakaan työnantajan. En myöskään tiedä, kuinka monta haastateltiin. Minun osaltani valintaprosessi kesti puoli vuotta”, Wilkinson kertoo *Journalistille* puhelimesta.

Ennen *The New York Timesia* Wilkinson oli töissä Vox-verkkosivustolla vuodesta 2016. Siellä hän kirjoitti elokuvasta, televisiosta ja muusta kulttuurista. Sitä ennen hän kirjoitti kulttuurista freelancerina muun muassa *Rolling Stoneen*, *The Washington Postiin* ja *The Atlanticiin*.

40-VUOTIAS WILKINSON kasvoi konservatiivisessa kristillisessä kodissa maalla New Yorkin osavaltiossa. Lapsena hän muistelee nähneensä vain pari Disney-elokuvaa. Nuorenaakin hän vain luki kirjoja eikä käynyt elokuvissa.

Wilkinson on opiskellut muun muassa it-alaa. Kiinnostus elokuviin virisi, kun hän alkoi seurustella elokuvantekijän kanssa New Yorkissa. Sittemmin poikaystävästä tuli aviomies.

Kaupunkina New York tarjoaa Wilkinsonin mukaan liki rajattomat mahdollisuudet katsoa elokuvia monipuolisesti.

”Työt kyllästyttivät ja päätin kokeilla kirjoittamista. Kirjoitin elokuvien ja television ohella kirjallisuudesta. Kesti kauan ennen kuin siitä tuli työ”, Wilkinson muistelee.

The New York Times tarvitsi uuden elokuvakriitikon, koska **Manohla Dargisin** rinnalla vuodesta 2004 pääkriitikkona työskennellyt **A. O. Scott** vaihtoi kirjallisuuteen.

”Tiesin, että Scott oli harkinnut vaihtoa jo vuosia. Tunsin myös muita *The New York Timesista*, joten tiesin, millaista työ siellä on. *Voxissa* kirjoitin verkkoon, mikä on nopeaa. Siitäkin oli varmaankin hyötyä.”

Minusta on luonnollista vetää yhteyksiä elokuvien ja yhteiskunnan välille.

Alissa Wilkinson, *The New York Timesin* elokuvakriitikko

Jo työpaikkailmoituksessa korostettiin valmiutta työskennellä verkko edellä. Siinä toivottiin myös, että hakija osaa yhdistää elokuvien aiheet ja teemat ympäröivään yhteiskuntaan.

”Ajatus elokuvakritiikistä muuttuu nopeasti. Vielä ennen viime vuoden kesää se oli erilainen. *Oppenheimer/Barbie*-ilmiö ja näyttelijälakot muuttivat elokuva-alaa ja kritiikkiä. Minusta on luonnollista vetää yhteyksiä elokuvien ja yhteiskunnan välille.”

Aina se ei kuitenkaan ole helppoa. Jokin aika sitten Wilkinsonin piti arvostella kesähitiksi uumoiltu *Deadpool & Wolverine*. Supersankarit tuntuvat usein elävän omassa hermeettisessä todellisuudessaan.

”Ja usein pitäisi tuntea 30 Marvel-elokuvaa, jotta ymmärtäisi uusimman! Ne ovat vielä usein niin samanlaisia, että menevät keskenään sekaisin. Tässä tein viisi tuntia taustatöitä pelkästään

kartoittaakseni Marvelin multiversumia.”

Kaikki elokuvat eivät ansaitse Wilkinsoninkaan mielestä tarkkaa huomiota, mutta taiteelliset ansiot eivät ole ainoa peruste. Jos elokuvan tuottaminen maksaa 200 miljoonaa ja se kerää muutamassa viikossa yli miljardin, kuten *Deadpool & Wolverine*, sitä on syytä tarkastella.

”Objektiivisuus ei kuulu kriitikon työhön.

Minun makuni on laaja ja kerroksellinen. Tykkään muun muassa hulluista komedioista. Yritän katsoa kaiken ilman ennakkoluuloja. Usein joudun pettymään.”

TYÖPAIKKAILMOITUKSEN MUKAAN *The New York Times* odottaa kriitikon kirjoittavan vähintään kaksi arvostelua viikossa, yhden esseen kuukaudessa ja muita nopeita juttuja tilanteen mukaan.

Wilkinsonin mukaan tämä vastaa suunnilleen hänen työmääräänsä. Hän arvioi, että töitä varten hänen pitäisi katsoa noin 150 elokuvaa vuodessa. Wilkinson kuitenkin laskeskelee katsovansa omasta kiinnostuksestaan tuplasti sen.

”Voin tehdä muutakin kuin juttuja elokuvista, mutta ei ole pakko. Dokumentit kiinnostavat minua, joten katson aika paljon niitä ja kirjoitan toisinaan niistä kolumneja. Esimerkiksi Oscareiden aikaan on kiire ja työaika venyy, mutta enimmäkseen on ihan kohtuullista. Eikä tässä kukaan pakota pitkiin päiviin.”

Manohla Dargis asuu Los Angelesissa. Kahden kriitikon lisäksi *The New York Timesissa* elokuvista kirjoittavat muutkin kulttuuritoimittajat. He hoitavat esimerkiksi tähtien ja ohjaajien haastattelut. Sitten on vielä liuta freelancereita.

Työpaikkailmoituksessa palkaksi luvattiin noin 115 000–150 000 dollaria vuodessa eli jopa 11 000 euroa kuussa. Wilkinson ei halua kertoa tarkkaan, paljonko hänelle maksetaan.

”Palkka on tälle alalle hyvä, mutta elinkustannukset New Yorkissa ovat niin korkeat, ettei tässä kylvetä rahassa. Teknologia-alalla saisin helposti kaksi kertaa enemmän. Mutta palkitsevaa on sekin, että työllä voi vaikuttaa.”

Wilkinson arvostaa myös vakinaisen työn etuja. Esimerkiksi työterveydenhuolto on Yhdysvalloissa

Alissa Wilkinson on työskennellyt The New York Timesin elokuva-kriitikkona tasan vuoden. Paikka oli niin haluttu, että sen avautumisesta uutisoitiin laajasti elokuva-alan lehdistössä.

olennaisempi etu kuin Suomessa.

On myös suuri etu, ettei *The New York Timesin* kaltainen laatu-lehti luultavasti kaadu ihan heti. Media-ala on alamäessä Yhdysvalloissakin.

”Tähän ammattiin ei ole enää edes selkeää tietä. Minullakaan ei ole alan koulutusta. Tuloja haetaan muustakin kuin journalismista. *The New York Times* tienaa esimerkiksi kokkausoppailla. Ala on kutistunut niin, että melkein seitsemän prosenttia maan vakinaisista toimittajista työskentelee meillä.”

15 vuotta sitten *The New York Timesin* osuus oli vain yksi prosentti. Viitteellisenäkin luku kertoo lehdistön romahduksesta.

Viime vuonna *The New York Timesin* toimituksessa oli noin 1700 toimittajaa. Karkeasti laskettuna 333,3 miljoonan asukkaan Yhdysvalloissa olisi siis vähän yli 24 000 vakinaista toimittajaa.

Suomessa on 5,5 miljoonaa asukasta, joten meillä pitäisi olla vain noin 400 vakinaista toimittajaa, jos olisimme samassa jamassa. Suomessa heitä on kuitenkin enemmän, vaikka media-ala

kutistuu meilläkin.

The New York Timesin resurssit kuulostavat silti kadehdittavilta. Wilkinson sanoo vaatimattomasti, että siellä yritetään kovasti kattaa myös kansainvälistä elokuvaa.

”**Aki Kaurismäen** *Kuolleet lehdet* oli viime vuoden huippuja. Sain vetää keskustelun pääosanäyttelijä **Alma Pöystin** kanssa Bafta-palkintotilaisuudessa. Pidin myös **Juho Kuosmasen** elokuvasta *Hytti nro 6*, mutta en tunne suomalaista elokuvaa laajasti.” ●

Malin Henricson (t.v.) är informatör i Pedersöre och Katja Nyman kommunikatör vid Jakobstadsregionens utvecklingsbolag Concordia. Båda har jobbat som journalister tidigare och ibland kan de sakna en nyhetschef som säger hur de ska prioritera i jobbet.

Ensamma kommunikatörer är mer än allt-i-allon

Lina Laurent, text • Johannes Tervo, foto

I Periodvis känner jag mig mycket ensam. Visst hjälper vi varandra men alla mina kolleger kan vara mina uppdragsgivare som genast vill få ut något till allmänheten. Och beroende på hur mycket det brinner så får man släppa något annat.”

Malin Henricson är informatör i Pedersöre kommun som har kring 11 000 invånare och 700 anställda. Hon är kommunens enda informatör och den första i sitt slag.

När hon anställdes 2018 var hennes tjänst ny och hon har byggt upp både sin arbetsbild och en stor del av kommunikationen från noll.

”Nu fungerar det ganska bra men visst har jag stått i korridoren och sagt ’varför vet jag inte det här?’ Jobbet har också inneburit fostran – att jag har varit tvungen att få kollegerna att inse att för att jag ska kunna informera måste de informera mig.”

Vi träffas i Jakobstad, i Strengbergs gamla

tobaksfabrik som nuförtiden inhyser kontor. Ett av bolagen som håller till här är Concordia, Jakobstadsregionens utvecklingsbolag som bland annat jobbar med företagstjänster och med att marknadsföra Jakobstadsregionen (fem kommuner och 50 000 invånare). Här jobbar **Katja Nyman** som kommunikatör. Hon har, liksom Henricson, en gedigen journalistbakgrund och båda har jobbat på *Österbottens Tidning* i många år.

Vi ska tala om hur det är att jobba som ensam kommunikatör, om tidsbrist och om hur man prioriterar då arbetsbilden känns oändlig. Det här är också frågor som Nyman granskat i sin pro gradu avhandling *En kvalitativ undersökning om den kommunala kommunikatören* (Åbo Akademi, 2022). I gradun intervjuar Nyman sju kommunikatörer som jobbar i tvåspråkiga kommuner. Nyman skrev sin avhandling innan hon bestämde sig för att söka sig till ett kommunikatörsjobb.

”Nu fungerar det ganska bra men visst har jag stått i korridoren och sagt 'varför vet jag inte det här?'

Malin Henricson, informatör, Pedersöre

”Genom intervjuerna fick jag bilden att man är väldigt ensam och det lät väldigt tufft. Ändå hoppade jag på det här tåget. Jag kände efter min studieledighet att om jag någon gång ska pröva något annat så är det nu.”

Till Nymans arbete hör bland annat att skriva nyhetsbrev, marknadsföra evenemang, att göra inlägg på Jakobstadsregionens sociala medier och att vara insatt i en hel del tekniska lösningar.

”Ibland är jag avundsjuk på stora kommuner som har stora kommunikationsavdelningar. Jag tycker själv mest om skrivandet men som ensam ansvarig för kommunikationen är det också mycket annat.”

Henricson ansvarar för Pedersöres kommunikation. När vi träffas är hon mitt uppe i att producera papperstidningen *Pedersöre info*, som delas ut till samtliga kommuninvånare två gånger i året. Utöver det finns förstås det ”vanliga” jobbet, till exempel kommunikation på sociala medier, översättning av kommunstyrelsens beslut, planering av barnparlamentet, klimatarbetsgruppens arbete och att förbereda kommunikationen kring den kommande reformen av arbets- och näringstjänster.

”Jag vet att oktober och mars är hysteriska men jag vet också att jag överlever varje år – typ även detta kommer att gå över.”

HENRICSON SÄGER ATT hon många gånger känt att hon inte mäktar men med åren och erfarenheten har hon förlikat sig med tanken att jobbet inte blir färdigt.

”Inte blev det färdigt i journalistiken heller, men det var på ett annat sätt. Man skrev sin artikel, hade en deadline och sedan tog någon annan över. Här gör ingen det jobb som jag ska göra ifall jag är borta.”

Men hur väljer man då vad man ska prioritera?

Nyman bollar vid behovidéer med sina kolleger på Concordia, bolaget har sammanlagt 10 anställda, i synnerhet på morgonmötet varje tisdag

”Först måste man göra det som brådskar och sedan se till att göra det andra senare.”

Henricson har varken veckomöten eller månadsmöten och idéer och uppdrag kommer via mejl och kolleger som stannar till vid hennes kontorsdörr.

”På tidningen var det ofta en tydlig arbetsledning. Om det hände något kom nyhetschefen och sadegör det här och lägg det där åt sidan”, säger Henricson.

”Det kan man sakna ibland”, säger Nyman.

BÅDE NYMAN OCH HENRICSON producerar innehåll på svenska, finska och ibland engelska. Nyman är tvåspråkig från grunden. Henricson har förbättrat sin finska genom

bestämde hon ändå att allt innehåll på sociala medier och också i andra kanaler ska vara på båda språken. I slutet av året inleds arbetet med en förenklad webbplats på engelska.

Nyman säger att hon har stor hjälp av AI-baserade verktyg då hon översätter, främst DeepL. Hon använder också Copilot och ChatGPT.

Inom journalistiken går det inte en dag utan att man diskuterar, följer med och utvärderar analytik. Också Henricson och Nyman använder analytik, främst för att följa med hur olika typer av innehåll läses och sprids. Henricson konstaterar att analytiken inte styr vilken typ av innehåll hon publicerar eller lägger ut. Hon försöker skapa ett intressant innehåll så att folk vill läsa det, men ...

”Man kan inte jaga klick på kommunen. Vissa saker måste man informera om oberoende om det läses eller inte. Och vissa saker får enormt genomslag.”

Ett sådant exempel var prideflaggningen i somras. Pedersöre skulle för första gången i kommunens historia hissa prideflaggan och flaggorna stals.

”Jag och förvaltningschefen hastade iväg

Katja Nyman och Malin Henricson är regelbundet i kontakt med varandra genom arbetet och deltar också i Kommunförbundets olika nätverk för kommunikatörer.

jobbet. I Pedersöre är förvaltningsspråket svenska och det är bara kommunfullmäktiges listor som automatiskt översätts till finska.

”Det finns inte ett finskt grundmaterial att utgå från.”

När Henricson anställdes fick hon höra att det är bra om hon nu och då kan lägga ut innehåll också på finska. Ganska snart

till Jakobstad, lånade deras flagga, hissade den och höll flaggvakt. Sedan turades kommungårdens personal om att vara flaggvakt.”

De tre första inläggen om skeendena i ”flaggate” delades över 160 gånger och det tredje, om att kommunen flaggade med lånad flagga, nåddes av nästan 15 000 konton.

Malin Henricson har alltid kommuninvånaren i tankarna då hon planerar och förverkligar kommunens kommunikation. "En journalistkollega sade en gång att man ska tänka på gumman på landet, i den lilla röda stugan och skriva för henne. Jag drivs fortfarande av den tanken."

"Vi fick flera tiotals nya följare den veckan och över 1200 gillanden för inlägget."

Men varken Henricson eller Nyman tänker på spridning och nya följare när de postar på till exempel Instagram.

"Jag vet att en del andra kommuner tydligt har valt att IG är estetik och vackra bilder, men så är det inte i Pedersöre. Vi når kommuninvånarna via IG, även om de inte trycker på hjärtan om inlägg om kommunstyrelsens beslut", säger Henricson.

"Vi strävar efter att inte erbjuda glansbilder. Fördelningen är i stora drag mer marknadsföring på Instagram och mer information på Facebook. På LinkedIn har vi främst evenemang och rekrytering", säger Nyman.

I PEDERSÖRE ÄR KOMMUNENS sociala medier en av platserna för medborgardialog. Henricson tänker ofta på något som en tidigare journalistkollega sagt: "tänk på gumman på landet i den lilla röda stugan".

"Jag drivs fortfarande av den tanken och svarar på allt som kommer via sociala medier."

Henricson ser det som otroligt viktigt att vara lättillgänglig och att nå ut med information. Ibland går hon in i diskussioner i lokala Facebookgrupper, med sitt privata konto, men med hälsningar om att

hon är kommunens informatör.

"De känner mig. Jag är 'Malin från kommunen'."

Att vara med i så gott som alla byagrupper på Facebook handlar inte om att snoka eller dela innehåll slentrianmässigt. Det handlar om att till exempel nå ut vid en kris. Då Esse hade förorenat vatten hade Henricson egentligen en ledig dag. Men vattenbolaget är litet och hade inte resurser att fixa kriskommunikationen.

"Jag tyckte att någon var tvungen att styra upp det. Jag talade med vattenbolaget och delade infon i Essegruppen. Emellanåt går man lite över sitt ansvarsområde, men jag tycker att det är att se kommuninvånaren."

Framtiden då?

Katja Nyman har inte stängt dörren till journalistiken men fortsätter gärna inom kommunikation om arbetsläget tillåter det.

"Det finns så mycket att lära sig inom kommunikation. AI och en massa nya tekniska lösningar. Samtidigt saknar jag nog det journalistiska skrivandet".

Malin Henricson säger som man gör i Pedersöre:

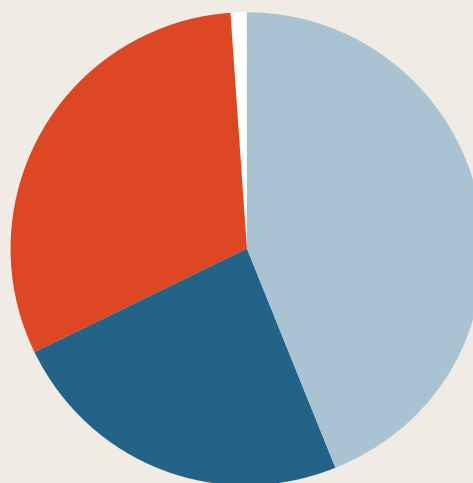
"Jag mårar åpå." ●

Kommunikatörer med journalistbakgrund

- **Malin Henricson** är informatör i Pedersöre sedan 2018.
- Tidigare var hon reporter på *Österbottens Tidning* och *Jakobstads Tidning*. Före det inhoppare och sommarvikarie på *Hufvudstadsbladet* under studietiden.
- **Katja Nyman** är kommunikatör på Jakobstadsregionens utvecklingsbolag Concordia sedan 2023.
- Tidigare var hon kommunikationskoordinator (vikarie) på Österbottens förbund, journalist på *Österbottens Tidning* och språkstöd på HSS Media.
- I Finland jobbar cirka 600–700 professionella kommunikatörer i kommunerna.
- Kommunförbundet har ett nätverk för svenskspråkiga kommunikatörer.

Många kommunala kommunikatörer jobbar ensamma

Kommunförbundet frågade kommunerna ifall dessa har professionella kommunikatörer som jobbar heltid med kommunikation. Så här svarade kommunerna:

% av svarande, N=182
(enkäten skickades till samtliga 309 kommuner i Finland)

Källa: Kommunförbundets enkät om kommuners kommunikation (Kuntien viestintäkysely), november 2023.

Krigskorrespondenten – den dåliga mamman?

I höst var jag på bio första gången på ett år. Biobesök tycks vara en av de där sakerna som faller bort när man får en bebis. Vi var och såg *Lee*, filmen om modellen **Lee Miller** som blev krigsfotograf för *Vogue*. Liten, men kanske inte speciellt stor spoilervarning: i slutscenen erkänner hon döende för sin son att hon varit en dålig mamma. Jag lämnade biografen irriterad.

Kanske hon var en dålig mamma, men varför odlas myten om att bra krigskorrespondenter per definition är dåliga mammor? Att de älskar sitt jobb mer än sina barn?

Som gravid lyssnade jag också på podden *P3 ID:s* avsnitt om **Barbro Alving**, alias Bang, en pionjär bland svenska utrikeskorrespondenter. När hon fick barn ringde hon tre veckor efter förlossningen och frågade chefen om hon inte kunde få åka ut någonstans och jobba.

Igen fick jag känslan av att man glorifierar den dåliga mamman, hyllar att man vill lämna sitt barn för sitt jobb. Det känns som att kvinnor förväntas välja vilken identitet de prioriterar – att vara mamma eller journalist.

I SOMRAS RINGDE en fotograf jag jobbat mycket med i Afrika och undrade om jag ville komma med till Sudan:

”Jag har en väg in.”

Klart som fasen att jag ville. Men precis lika självklart att jag inte kunde. Jag hade en halvt år gammal bebis hemma, och ville absolut inte vara borta från henne i flera dagar, kanske veckor. I början av graviditeten inhiberade jag också en jobbresa till Ukraina. Är jag då en dålig korrespondent?

Det har inte forskats mycket i ämnet, men man vet att mycket förändras i en kvinnas hjärna när hon blir gravid.

Den del av hjärnan där man känner rädsla blir större. Samtidigt väcker moderskapet också urstarka vårdinstinkter.

När jag tänker i efterhand tror jag att i många av mina reportage i krisområden skulle ha varit en bättre journalist om jag då redan varit mamma. Jag har träffat otaliga kvinnor i olika delar av Afrika som sagt samma ord:

”I just need to feed my children” – jag måste få mat till mina barn.

På ett intellektuellt plan har jag självklart förstått deras plåga, men inte fullt ut på ett känslomässigt plan innan jag själv blev mamma. Ingenting är viktigare än att ditt barn ska överleva.

NÄR DET GÄLLER FILMEN om Lee Miller så undrar jag egentligen varför det ens var nödvändigt att lyfta upp hennes dåliga moderskap på slutet, filmen handlade inte om det. Men det verkar finnas en obsession att definiera kvinnliga krigskorrespondenter via hurdana mammor de är eller genom att de inte är mammor.

Om moderskapet överhuvudtaget behöver luftas kunde det vara intressant att ställa mer nyanserade frågor, som säkerligen snurrar i många rapporterande mödrars huvud. Kommer jag någonsin kunna åka till ett farligt område igen om jag vet att barnet hemma är oroligt? Kan jag låta bli att åka utan att på något plan anklaga barnet för att stå i vägen? Vad går vi miste om i journalistiken om de kvinnor som rapporterar om krig är barnlösa/dåliga mammor?

Jag vill tro att det går att vara både bra mamma och bra krigskorrespondent samtidigt. Den ena rollen kan till och med göra att man blir ännu bättre i den andra rollen. ●

Liselott Lindström ● Skribenten
är frilansjournalist.

EKONOMI

Medieinnehåll på nordsamiska och enaresamiska fick minoritetsstöd

Undervisnings- och kulturministeriets ekonomiska bidrag till medieinnehåll på minoritetsspråk går till största delen till samma aktörer som i fjol. Nytt för i år är att tidningen *Lapin Kansa* får 56 000 euro för att ge ut nyheter och annat medieinnehåll på nordsamiska under vinjetten *Ságat* (berättelser). Den enaresamiska tidningen *Anarâš aavis* får 60 000 precis som i fjol.

”Vi vill på det här viset ge vårt bidrag till att öka mångfalden bland medieinnehåll på de samiska språken”, säger **Sauli Pahkasalo**, chefredaktör på *Lapin Kansa*.

Ságat-innehållet lanserades redan 2011 men har legat i träda i många år. Just nu försöker *Lapin*

Kansa rekrytera en producent som ska bygga upp det nordsamiska innehållet.

Sauli Pahkasalo är förstås nöjd över bidraget men han tycker att det är svårt att arbeta långsiktigt när beslutet om det ettåriga stödet kommer först i slutet av september.

”Årets bidrag måste användas innan utgången av april 2025. Om vi bestämmer oss för att fortsätta projektet efter det måste vi ta en ekonomisk risk från april till september och bara hoppas på att vi får bidrag också nästa år”, säger Pahkasalo.

Svenskspråkiga medier får precis som under tidigare år största delen av statsstödet på 500 000 euro trots att också medier på samiska, karelska, romani

och teckenspråk kan ansöka om stödet. Hufvudstadsbladet Ab:s tidningar *Borgåbladet* och *Västra Nyland* inkasserar 85 000 euro var. Stödsumman för ÅU Medias tidningar är 85 000 euro för *Åbo Underättelser* och 56 000 euro för *Pargas Kungörelser*. Bland tidningar med mindre upplaga får *Nya Östis* 33 000 euro medan både *Ny Tid* och *Finlands Natur* får 20 000 euro vardera.

Den romska föreningen Romano Missio och Svenska Pensionärsförbundet hade ansökt om mediestöd för en webbtidning och en nyhetssajt, men ministeriet avlog ansökan eftersom sajterna inte ännu startats.

Marcus Floman

FOKUS

Toimittaja **Terhi Mäkinen** juttukeikat vaativat usein hienotunteisuutta ja luvan

Nina Erho, teksti • Liisa Takala, kuva

Tehy-lehden toimittaja **Terhi Mäkinen** kävi lokakuussa juttukeikalla helsinkiläisessä hoivakoti Wilhelmiinassa. Hän tekee jutun hoivakodin käyttämästä muistimontessori-menetelmästä, jolla tuetaan asukkaiden toimintakykyä yksilöllisesti.

”Lehdessä pitää kertoa myös hyvää. Sote-alalla riittää epäkohtia ja muutosneuvotteluja, mutta ihmiset eivät jaksaa työpäivän jälkeen lukea pelkkää kurjuutta”, Mäkinen sanoo.

Tehy-lehteä kustantaa ammattijärjestö Tehy, jonka jäsenet ovat sote- ja kasvatusalan ammattilaisia. Haastateltavat kysyvät Mäkiseltä usein, onko hänellä hoiva-alan koulutus. Ei ole, mutta lähes kaksikymmentä Tehy-vuotta on opettanut paljon.

”Välillä tuntuu vähän kuin olisin valehoitaja”, Mäkinen sanoo.

Sote-alan ammattilaisten lisäksi Mäkinen tapaa potilaita ja muita haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä. Siksi juttukeikat vaativat hienotunteisuutta ja kuvauslupia.

”Ihaninta tässä on innostus, jolla haastateltavat puhuvat työstään.” ●

Tehy-lehden toimittaja Terhi Mäkinen tekee lyhyitä verkkouutisia ja pidempiä juttuja printtilehteen. Moni juttu syntyy yhden ammattilaisen haastattelusta. Hoivakoti Wilhelmiinassa Mäkinen haastatteli muun muassa kahta toimintaterapeuttia ja muuta henkilökuntaa sekä seurasi asukkaiden harrastuksia.

Heli Hämäläinen • Kirjoittaja on journalistiseen kirjoittamiseen ja kielenhuoltoon erikoistunut kirjoitusviestinnän yliopistonopettaja Jyväskylän yliopistossa.

Tilastokielelessä tulot ovat "matalat" ja syntyvyys "sukeltaa"

Journalistin tehtävä on kuvata maailmaa sellaisena kuin se on. Moni on kuitenkin mieltynyt tilastokielisten ilmausten käyttöön sen sijaan, että sanoittaisi lukijoille tosielämän tapahtumia.

Tilastokielellä ilmiötä etäännytetään todellisuudesta puhumalla siitä, miltä asia näyttää tilastografiikoissa. Kirjoitetaan esimerkiksi, että *äänestysvilkkaus laskee*, kun tosielämässä *yhä harvempi käy äänestämässä*, tai *salamamäärä nousi*, kun oikeasti *salamoi enemmän*.

Kirjoittaja siis unohtuu selittämään kuvaajien asemaa ja muutoksia eikä muista kertoa, mitä ne oikeastaan tarkoittavat. Voisi ajatella, että toimitustyö jää silloin kesken. Syynä voi olla visuaalisen kulttuurin valta: hahmotamme monet asiat kuviksi mallinnettuina.

Tilastokielelle ovat tyypillisiä erityisesti *nousemiset* ja *laskemiset*, *korkeat* ja *matalat* sekä *määrät*, *tasot* ja *asteet*. Ne päätyvät etenkin suomennoiksi. Monissa eurooppalaisissa kielissä hahmotetaan hyvä ylös ja huono

alas: on *haute couture*, *hög kvalitet* ja *low income*. Nämä eivät käänny "korkeiksi" ja "mataliksi", vaan ne ovat vaikkapa *huippumuoti*, *ensiluokkaisuus* ja *pienituloisuus*.

Ei ole vakavaa, jos teksteihin valitaan yksittäisiä tilastokielisiä ilmauksia. Nehän ovat napakoita esimerkiksi otsikoissa. Pidän ongelmallisena sitä, jos ilmiöiden muutoksia sanallistetaan maneerimaisesti vain pystysuuntaisiksi liikkeiksi. Maailmassa on muitakin ulottuvuuksia kuin koordinaatiston y-akseli.

Viime aikoina on puhuttu "syntyvyyden sukeltamisesta". Naseva s-alkuinen sanapari kuvaa tiiviisti mutta ei kovin täsmällisesti sitä, että lapsia syntyy vähemmän kuin aiemmin. Vielä kauemmas konkretiasta päädytään, kun samassa yhteydessä kerrotaan, että "väestöpyramidi ei ole kestävä, jos eläkeläisten määrä räjähtää vauvoihin nähden".

Toivoisin, että journalismi auttaisi minua katsomaan maailmaa eikä pelkkää grafiikkaa. ●

TUTKITTUA

Lähdesuoja huolettaa tutkivia journalisteja

Tutkivat toimittajat ovat Suomessa huolestuneempia lähteiden yksityisyydestä kuin omasta turvallisuudestaan.

Näin todetaan *Media & viestintä* -lehdessä julkaistussa *Riskinäkemys ja turvakäytännöt suomalaisten tutkivien toimittajien työssä* -tutkimuksessa. Julkaisu on osa kansainvälistä hanketta, jossa samaa aihetta tutkitaan yhtä aikaa myös Virossa ja Tšekissä.

Tutkimuksen laati viestinnän tutkija **Ilmari Hiltunen** Tampereen yliopistosta. Tarkoituksena oli selvittää kahdentoista teemahaastattelun avulla, miten tutkivat toimittajat suhtautuvat turvallisuuteen.

Tärkeä havainto oli, että haastateltavat kokiivat fyysisen väkivallan riskin vähäiseksi. Vain yksi haastatelluista oli saanut fyysiseen turvallisuuteen liittyvää koulutusta eikä yksikään turvautunut kotihälytysjärjestelmään tai itsepuolustusvälineisiin.

Väkivallan uhkaa koettiin lähinnä rikollis- ja

äärijärjestöjä tutkittaessa. Näissä tapauksissa riski oli tapana huomioida jo etukäteen jutun suunnitteluvaiheessa.

Haastateltuja toimittajia painoi eniten huoli luottamuksellisten lähteiden paljastumisesta. Huolta ovat lisänneet *Helsingin Sanomien* Viestikoekeskus-uutisointia seuranneet tapahtumat sekä Venäjän hyökkäyssota.

Kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu, että digiturvallisuus ja tietoturva ymmärretään usein yksilön haasteeksi, vaikka ratkaisut ongelmiin olisivat kollektiivisia. Toimittaja voi olla miten huolellinen tahansa, mutta turvallisuus saattaa silti pettää toisaalla.

Verkottuneissa toimitusjärjestelmissä jopa sadat ihmiset saavat tilaisuuden nähdä artikkelin ennen sen julkaisemista. Haastateltujen mukaan tämä on vakava riskitekijä. Muut toimituksen työntekijät eivät aina suhtaudu lähdesuojaan yhtä tiukasti kuin tutkiva toimittaja itse.

Toimittajat pyrkivät minimoimaan tietoturva-

riskejä tukeutumalla suojattuihin Signal-viesteihin sekä työpuhelimien ja työ sähköpostin sijaan henkilökohtaisiin viestimiin.

Juha Matias Lehtonen

Tuomas Pynnönen, 44, aloitti Viitasaaren Seudun päätoimittajana 4. marraskuuta. Aiemmin hän on työskennellyt *Laukaa-Konnevesi*-lehdessä ja viimeksi toimittajana *Sisä-Suomen Lehdessä* Äänekoskella. Hän on työskennellyt myös yrittäjänä ja taidesepänä.

Tuomas Pynnönen haluaa pitää kuntalaisten puolta

Mikä sai sinut hakemaan Viitasaaren Seudun päätoimittajaksi?

Olen työskennellyt aina paikallislehdissä, ja kun paikka aukesi, hakeminen tuntui luonnolliselta. *Sisä-Suomen Lehdessä* olen ollut määräaikaisena. Viitasaaressa viehättää yhteisöllisyys. Siellä esimerkiksi rakennettiin palanut museotuulimylly uudestaan kuntalaisten aloitteesta.

Mikä teki sinusta parhaan hakijan?

Tein hakuvideon ja kerroin, että näen median murroksessa paikallislehdelle paljon mahdollisuuksia. Digissä voimme reagoida hetkessä. Somevideoilla pääsemme tekijöinä lähelle lukijoita ja voimme kertoa lehden muista sisällöistä.

Viitasaaren väkiluku laskee. Kenelle paikallisjournalismia jatkossa myydään ja miten?

Hyvä sisältö paikallisista asioista voi kiinnostaa myös entisiä viitasaarelaisia ja runsaslukuisia kesäasukkaita. Digissä sen toimittaminen heille ei maksa lisää.

Mikä on paikallislehden päätoimittajan tärkein taito?

Taito kuunnella, mistä ihmiset puhuvat. Paikallisjournalismin pitää löytää syitä sille, mitä kuntalaiset arjessaan kokevat.

Mikä on ensimmäinen iso teema, johon aiot tarttua Viitasaaren Seudun päätoimittajana?

Viitasaarella toimii esimerkiksi Pohjoisen Keski-Suomen ympäristölautakunta. Sen pöydällä on valtava kiinnostavia kokonaisuuksia, joista ei ole uutisoitu.

Viitasaaren Seudun toimitus sijaitsee noin 60

kilometriä Sisä-Suomen Lehden toimituksesta pohjoiseen. Mikä matkalla muuttuu?

Kaikki. Viitasaarella paikalliset yritykset ovat suuri työllistäjä. Äänekoski on teollisuuskaupunki, jossa mielialassa näkyy se, ovatko lomautukset päällä. Kaupungin elinkeinoelämässä on paljon erikoisia kytköksiä, joissa on riittänyt selviteltävää.

Aiemmin kotisi ja työsi olivat Äänekoskella. Miten työ Viitasaarella muuttaa elämääsi?

Joudun opettelemaan etätyökäytäntöjä. Perheen kannalta voi olla helpompaa, että pengon jonkun muun kuin kotipaikkakunnan asioita.

Olet työskennellyt myös yrittäjänä ja taidesepänä. Miksi valitsit journalismin?

Haaveilin pitkään taideammattista. Kun keho ei kestänyt pajatyöskentelyä, päätin palata journalismiin. Seurasin kyllä poliittista päätöksentekoa ja kirjoitin myös yrittäjänä.

Mitä teet vapaa-ajalla?

Sitä ei juuri ole kodin ulkopuolella. Minulla on iso perhe, ja olen poikani omaishoitaja. Luen, harrastan elokuvia ja entisöin vanhoja hirsitaloja. Nyt koulutan bullmastiffin pentua.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

Ilta-Sanomien toimittaja **Arja Paananen**. Hänellä on loputon kyky kaivaa asioita esiin ja kirjoittaa niistä johdonmukaisia, omaksettavia ja helposti luettavia kokonaisuuksia. Plussaa myös viitasaarelaisjuurista.

Nina Erho

Toimittajan syyhyhoito nousi puheenaiheeksi

Ihollani loisinut syyhy oli jälleen kerran selvinnyt yhdestä kalliista hoidosta. Olin käyttänyt jo satoja euroja syyhypunkkien tappamiseen, tuloksetta. Nyt päätin turvautua kaverilta kuulemaani epätoivoiseen keinoon: hevosille tarkoitettuun kutinavoiteeseen.

Netin keskustelupalstoilla kuiskittiin, että hevosrasvan vaikuttava aine on sama, jota Ruotsissa määrätään ihmisten syyhyyn hoitoon. Suomessa sitä ei kuitenkaan myyty ihmisiholle.

Niinpä ostin Puuilon lemmikkiosastolta puoli litraa Bionixiä. Se päätti kutisevan kärsimykseni, ja vieläpä paljon edullisemmin kuin apteekin kalliit rasvat.

Seuraavana päivänä *Helsingin Sanomien* työhaastattelussa haastattelija kysyi juttuideaa. Kerroin hänelle hevosrasvasta. Sanoin kuulleen, että ihmiset hoitavat syyhyään erikoisella keinolla. Esihenkilö nauroi ja kertoi hieman myöhemmin, että sain toimittajan töitä kesäksi.

Hieman työhaastattelun jälkeen menin tuuraamaan *Hesarin* kaupunkitoimitukseen yhdeksi työpäiväksi. Ehdotin, että soittaisin Puuilon ja kysyisin, ovatko ihmiset alkaneet ostaa hevosrasvan kutinavoidetta tavallista enemmän.

"Hevosille tarkoitettu kutinavoide alkoi käydä Puuilossa kaupaksi liiankin hyvin", otsikossa luki. Hevosrasvasta alettiin puhua maakuntalehdissä, podcasteissa, Tiktokissa.

Pian lääkevirasto Fimea kertoi selvittävänsä, pitäisikö hevosrasvan myyntiä kieltää. Kansanedustajat vaativat parempia lääkkeitä saataville, koska olivat kuulleet, että mediatietojen mukaan syyhyä hoidettiin hevosrasvalla.

Syyhy oli noussut iholtani kansalliseksi puheenaiheeksi.

Eino Rissanen

Kirjoittaja on toimittaja ja journalistiikan opiskelija.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEN JOURNALISTI@JOURNALISTIILITTO.FI

"Minut 'puijattiin' aikanaan ensin työsuojeluvaltuutetuksi. Vaivanpalkaksi luvattiin viinipullo. Sillä tiellä olen ollut jo kymmenen vuotta", Elisa Miinin sanoo.

LUOTTAMUSHENKILÖN ON OLTAVA DIPLOMAATTI, SANOO A-LEHTIEN ELISA MIININ

Manu Haapalainen, teksti • Marjaana Malkamäki, kuva

Media-alan muutosneuvottelut ovat tänä vuonna johtaneet lokakuun loppuun mennessä 43 irtisanomiseen. Luku ei vielä ole poikkeuksellisen suuri, mutta se tulee kasvamaan.

"Tällä hetkellä käynnissä olevissa neuvotteluissa irtisanomisuhan alla on kymmeniä journalistia", sanoo Journalistiliiton juristi **Tytti Oras**.

Lisäksi Yle aloittaa massiivisen neuvottelurapeaman, joka voi johtaa ensi vuonna satoihin irtisanomisiin.

A-lehdet aloitti lokakuun lopulla kuusi viikkoa kestävä muutosneuvottelut. Neuvottelut koskevat yli kolmeakymmentä journalistia. Kahdentoista työt voivat päättyä tai heidän työnkuvansa voi merkittävästi muuttua.

Päälouottamushenkilö **Elisa Miininille** muutosneuvottelut ovat neljännet. Hän sanoo, että neuvotteluissa on tärkeää osapuolten välinen kunnioitus.

"En ole koskaan kokenut, että esittämäni, työnantajaa koskevat kriittiset näkemykset olisivat

henkilöityneet minuun", Miinin sanoo.

"Työnantajan edustajat ovat siellä omassa roolissaan. En ajattele heidän olevan ilkeitä ihmisiä, joita en enää tervehdi käytävällä."

MUUTOSNEUVOTTELUJEN AIKANA Miininin työajasta menee niihin liittyviin asioihin reilusti yli puolet. Heti neuvottelukutsun tultua on selvitettävä, ketkä neuvottelujen piirissä ovat ja keitä Miinin luottamushenkilönä edustaa. Neuvottelukertojen välillä on syytä miettiä, mitä seuraavalla neuvottelukerralla käsitellään, ja mitä ajatuksia silloin itse haluaa esittää.

"Mietin henkilöstön avulla vaihtoehtoisia säästökohteita. Etsin vastauksia irtisanomisuhan alla olevien työntekijöiden kysymyksiin: Mistä tiedän irtisanomisaikani? Miten tilanteeseeni vaikuttaa, se että olen opintovapaalla?"

Ihmisten kanssa puhuminen ja viestittely on olennaista, Miinin sanoo. Moni haluaa kuulla suoraan luottamushenkilöltä, millainen henki neuvotteluissa on ja mistä siellä puhutaan.

LUOTTAMUSHENKILÖILLE ITSELLEEN neuvottelukutsu tarkoittaa vapaa-ajan- ja lomasuunnitelmien lentämistä saman tien roskikseen.

"Se kuuluu tähän rooliin", Miinin sanoo.

"Hoidan omaa jaksamistani perheen kanssa ja liikkumalla. Työpsykologia olen tavannut aina viimeistään neuvottelujen jälkeen. Se on tärkeää, koska neuvotteluista vaivaamaan jääneitä asioita ei voi puhua kenellekään."

Miinin sanoo kokemuksen auttavan oman jaksamisen kanssa.

"Tiedän, mitä neuvotteluissa pitää tehdä, ja miten teen sen hyvin. Tiedän myös, että mikään muu kuin parhaani tekeminen ei sitten olekaan minun käsissäni", Miinin sanoo.

"Irtisanotut saan tietää samalla hetkellä kuin kaikki muutkin. Tuntuu sairaan pahalta, jos työkaveri irtisanotaan, mutta päätöksen on silti tehnyt työnantaja, enkä minä olisi siihen voinut vaikuttaa." ●

Lue lisää Elisa Miininin kokemuksista päälouottamushenkilön tehtävässä: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

KUINKA KAUAN NUORET KOULUTETUT IHMISET HALUAVAT TULLA MEDIA-ALALLE?

Journalistiliitto selvitti viime kevään ja kesän aikana työsuhteisten jäsentensä palkat. Tutkimuksen mukaan media-alan kokonaisansio on nyt keskimäärin 4168 euroa kuukaudessa. Kokonaisansio pitää sisällään peruskuukausipalkan ja sen päälle maksetut vuoro- ja muut lisät.

Media-alan ansiot ovat kahden viime vuoden aikana nousseet keskimäärin 3,9 prosenttia. Se on hyvä tieto. Samaan aikaan inflaatio ja lainojen korot ovat kuitenkin olleet reilusti korkeammalla tasolla. Euroja on ollut käytössä enemmän, mutta niillä saa aiempaa vähemmän. Ostovoima on laskenut.

Ostovoiman lasku ei ole koskenut vain journalistiteja, vaan kaikkia suomalaisia palkansaajia. Monen Euroopan maan palkansaajat ovat saaneet suomalaisia suurempia palkankorotuksia. Olemme siis neuvotelleet niitä kuuluisia ”maltillisia palkankorotuksia” journalisteille ja muillekin aloille.

SUUREMPI HUOLI ON kuitenkin se, että media-alan palkat jäävät väijäämättä jälkeen monen muun alan palkoista.

Palkkatutkimuksen mukaan Journalistiliiton neuvottelemat työehtosopimukset nostivat palkkoja 5,5 prosenttia kahdessa vuodessa edelliseen tarkastelujaksoon verrattuna. Normaalisti palkkojen pitäisi nousta enemmän kuin työehtosopimuksissa sovitut vähimmäiskorotukset, mutta media-alan keskiansio oli kuitenkin 1,6 prosenttiyksikköä vähemmän kuin työehtosopimusten mukaiset palkankorotukset.

Selittäviä tekijöitä huonommalle palkkakehitykselle on ainakin kolme. Palkkaliukumien ovat teollisuudessa paljon yleisempiä kuin meillä. Muilla aloilla työntekijät vaihtavat useammin työpaikkaa paremman palkan toivossa ja työnantajat maksavat palkankorotuksia myös ihan oma-aloitteisesti.

Lisäksi media-alalla käydään jatkuvasti muutoseuvotteluja ja paljon ikääntynyttä työvoimaa siirtyä eläkkeelle. Kun kokeneempien ja yleensä paremmin palkattujen työntekijöiden työsuhteet päättyvät, mahdolliset korvaajat palkataan pienemmällä palkalla.

LIITON PALKKATUTKIMUKSIA on tehty vuodesta 1993 lähtien. Tuolloin journalistien palkat olivat paremmat kuin esimerkiksi valtiolla tai kunnilla, ja ne olivat myös yksityiseen sektoriin verrattuna kilpailukykyisiä.

Vuosien kuluessa valtio on porhaltanut palkkärkkeen. Selityksenä on valtion työntekijämäärän lähes puolittuminen ja samalla koulutustason ja tehtävien vaativuuden merkittävä nousu.

Viime vuosien aikana yksityinen sektori on palkkaliukumien ansiosta ohittanut journalistit. Vain kunnat ovat enää perässämmme.

Palkkojen jämähtäminen ei ole vain journalistien murhe. Se on koko media-alan ongelma, myös työnantajien. Kuinka kauan media-ala on nuorille koulutetuille ihmisille haluttu ala, jos tutun iskelmän sanoin ”moni saa puuronsa helpommalla”?

Vielä 1980-luvulla **Matti Esko** lauloi näin rekkamiehistä. ●

Petri Savolainen ● Kirjoittaja on Journalistiliiton edunvalvontajohtaja.

Sanomalehtimiehen numerossa 18/1991 talouslamalle yritettiin myös nauraa.

Lama nauratti viittä turkulaista

Utiset lomautuksista, irti-sanomisista ja lehtien lakkauttamisesta leimasivat *Sanomalehtimiehen* sisältöjä vuonna 1991 laman koetellessa Suomea.

Numerossa 18/1991 lehti raportoi, että Turussa lamalle oli kuitenkin yritetty yhden iltapäivän ajan myös nauraa.

Turun Sanomalehtimiesyhdistys oli kutsunut juhlaseminaarinsa *Helsingin Sanomien* pilapiirtäjän **Terho Ovaskan** ja Uudenkaupungin koulupsykologin **Vesa Nevalaisen** puhumaan huumorista sekä työttömyyden vaikutuksista.

Koulupsykologi Nevalainen käänsi alustuksessaan laman voitoksi mustalla huumorilla.

”Jos työt loppuvat, niin aina voi keskittyä luovuuteen. Lomauttaminen vapauttaa oravanpyörästä ja kulutusjuhlista. Kun oikein risoo, voi tarttua viinapulloon ja näin välillisesti auttaa taloutensa kanssa kamppailevaa valtiota”, lehti siteerasi Nevalaista.

Kovin montaa lama ei kuitenkaan naurattanut.

”Lamajuhlaseminaarin yleisö-määrä osoitti, että Turun yhdistyksen yli neljäsataa jäsentä ovat joko ylivoimaisen, pohjattoman laman kurimuksessa jaksamatta liikkua mihinkään tai sitten lama ei edes hipaise, vaan meno on entisenlais-ta, kiireistä”, juttu päättyi.

”Iltapäiväseminariin saapui viisi kuulijaa.”

Marja Honkonen

Itselleen naurava rikostoimittaja

TOIMITTAJA, HALLINTOPÄÄLLIKKÖ
JAAKKO LÄHTEENMAA
15. 12. 1962 JOENSUU – 8. 10. 2024
HELSINKI

Toimittaja, hallintopäällikkö **Jaakko Lähteenmaa** kuoli 8. loka-kuuta kotonaan Helsingissä sairastuttuaan syöpää noin puolitoista vuotta.

Lähteenmaa aloitti uransa 15-vuotiaana kirjoittamalla juttuja kaupunginosalehtiin. Varsinaisen kutsumuksensa hän löysi rikosten maailmasta. Lyhyen *Iltalehti*-pestin jälkeen hän siirtyi vuonna 1988 rikostoimittajaksi *Iltta-Sanomiin* ja sieltä *Nelosen uutisiin* vuonna 1997. Nelosella hän eteni esihenkilötehtäviin ja jatkoi niissä, kun *Nelosen uutiset* yhdistettiin *Helsingin Sanomiin* vuonna 2012. Viimeiset kahdeksan vuotta hän oli lehden hallintopäällikkö.

Vuosiaan rikostoimittajana Lähteenmaa kuvaili elämänsä onnellisimmiksi. Hänellä riitti siltä ajalta loputtomasti anekdootteja, sillä Lähteenmaa oli mies, jolle satui ja tapahtui. Hän näki tilanteis-

sa huumoria ja osasi nauraa myös itselleen.

1990-luvulla Lähteenmaa oli Sanomien pääluottamusmies. Aidan toisella puolella, esihenkilönä, hän koki uransa vaikeimmat hetket: hän joutui irtisanomaan kollegoitaan, ystäviään. Lähteenmaa laski ilmoittaneensa työsuhteen päättymisestä noin sadalle ihmiselle.

Perhe, vaimo **Leena-Mari** ja poika **Juho**, oli Lähteenmaalle tärkeä. Hän iloitsi siitä, että toukokuussa hän pystyi vielä osallistumaan poikansa häihin.

Susanna Reinboth

Kirjoittaja on Jaakko Lähteenmaan työtoveri ja ystävä.

LIITY MEDIAKUNTAAN

TEE KEIKKATYÖT
TYÖSUHTEESSA

MEDIAKUNTA

mediakunta.fi

ETSITKÖ ALAN PARHAITA KESÄTYÖNTEKIJÖITÄ?

Kesätyöntekijöiden haku alkaa 7.1.2025.

Ilmoita Journalistissa 1/2025 tai 2/2025 ja tavoitat alan parhaat osaajat.

Numero	Aineistopäivä	Julkaisupäivä
1/2025	ke 11.12. 2024	pe 3.1.
2/2025	ke 29.1. 2025	pe 7.2.

Lisätiedot: **Journalisti.fi** – kysy myös bannereista!

JOURNALISTI

Kehitysjournalismin palkinto 2024 – Haku auki

Ehdota valaisevaa henkilökuvaa, tutkivaa journalismia, televisio-ohjelmaa, blogia tai podcastia palkinnon saajaksi.

Palkinnon arvo: 3000 euroa
Teema: Demokratia ja sananvapaus
Haku aika: 4.11. – 8.12.2024

Ehdokaskriteerit: Journalistinen sisältö julkaistu 1.12.2023 – 30.11.2024 välisenä aikana Julkisen sanan neuvoston jäsenmediassa.

Lue lisää osoitteessa [Vikes.fi/kehitysjournalismipalkinto](https://vikes.fi/kehitysjournalismipalkinto)

KOKOUKSET

RTTL ry:n syysedustajakokous

Radio- ja televisiotoimittajien liiton syysedustajakokouksessa käsitellään sääntömääräisten asioiden lisäksi liiton strategiaa ja valitaan liitolle puheenjohtajisto ja hallitus vuosille 2025–2026. Lisäksi käsitellään mahdolliset aloitteet. Aloitteita päättyy 8.11. Radio- och tv-redaktörernas förbund rf:s höstens representativ församling organiseras fredag den 13 december kl. 15.00 i Sofia Helsinki, Sofiegatan 4 C, Helsingfors. På mötet behandlas stadgeenliga ärenden, väljas ordförande och styrelse 2025–2026, behandlas förbundets strategin samt eventuella motioner. Sista inlämningsdag för motioner är den 8 november.

Aika: Pe 13.12. klo 15

Paikka: Sofia Helsinki, Lyhtysali, os. Sofiankatu 4 C

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: rttl@yle.fi

Järjestäjä: RTTL

KOULUTUKSET

Millaiset ovat uudet Journalistin ohjeet?

Saako journalisti sepittää? Mitä toimittaja voi tehdä somessa? Jos tulee virhe uutisoimisessa, miten se korjataan? Uudet *Journalistin ohjeet* astuivat voimaan lokakuussa. JSN:n puheenjohtaja **Eero Hyvönen** kertoo, mikä ohjeissa on muuttunut. Tilaisuuden juontaa tiedetoimittaja **Mari Heikkilä**.

Aika: Ti 12.11. klo 17.30–18.45

Paikka: Jyväskylän yliopisto, Philologica, Seminaarinkatu 15, Jyväskylä

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

sihteeri@ksjournalistit.fi. Tilaisuus on kaikille avoin. Ilmoittautujan ei tarvitse olla KSJ:n jäsen. Ota ystävä mukaan!

Järjestäjä: KSJ

Paavo Teittisen tutkivan journalismin koulutus

Koulutuksessa pureudutaan siihen, miten haastavista aiheista tehdään tutkivaa journalismia, kuinka tutkiviin juttuihin löydetään lähteitä ja miten haastatellaan heikossa asemassa olevaa tai traumatisoitunutta ihmistä. Koulutuksen vetää *Helsingin Sanomien* toimittaja **Paavo Teittinen**. Koulutus on avoin ja maksuton kaikille SJL:n ja ainejärjestö Lööpin jäsenille.

Aika: La 23.11. klo 13–16

Paikka: Jyväskylän yliopisto, Agora-rakennus, Mattilanniemi 2, Jyväskylä

Lisätiedot: ksjournalistit.fi

Ilmoittautumiset: sihteeri@ksjournalistit.fi

Järjestäjät: KSJ, SFJ, RTTL ja Lööppi

Vinkkejä tekoälyn hyödyntämiseen

Teknologia-akatemia keskittyy tekoälyn hyödyntämiseen ja etenemisvauhtiin. Alustuksien jälkeen jakaudumme syventäviin keskusteluryhmiin. Lopuksi kokoamme keskustelut yhteen glögin ja jouluisen

KUVA: VILJA ETELÄKOSKI

Journaleideissä laulavat (alhaalta myötäpäivään) Minna Uusivirta, Sanne-Mari Laaksonen, Hanna Hyttinen, Kerttu Juutilainen, Elina Teerijoki, Mari Schildt, Sini Silván ja Ritva Setälä.

"Sulle uutisia kertoa mä voisin" – toimittajakuoro esittää versioita tutuista lauluista

Kahdeksanhenkinen lauluyhtye Journaleidit sanoittaa uudelleen iskelmiä ja pop-biisejä ja esittää niitä kolmi- tai neljänäisinä naiskuorosoituksina. Sanoitukset käsittelevät toimittajan työtä ja journalismia, esimerkiksi median murrosta, printtimedian alamäkeä, toimittajien maalittamista, tekoälyä, nollatuntisopimuksia

sekä yleisön suhdetta journalismiin ennen ja nyt. Juonnetussa kahvikonsertissa kuullaan miltei kaksikymmentä laulua toimittajien tulkitsemina.

Manu Marttinen

Journaleidien kahvikonsertti Turun Kärenilla 24.11. kello 15. Liput 20/10 euroa. Liput osoitteesta journaleidit@gmail.com.

Freelancer!

Päivitä tietosi
freeluetteloon 1.12.
mennessä.
Painettu luettelo
ilmestyy tammikuussa
2025.

naposteltavan äärellä.

Aika: Ma 2.12. klo 16.30–20

Paikka: SJL:n toimisto, Ympyrätalo 7.krs, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/tapahtumat, 27.11. mennessä

Kolmiosainen koulutus uravalmennuksesta

Etsitkö töitä tai parempaa työelämää? Osallistu liiton tarjoamaan kolmen tapaamiskerran uravalmennukseen. Koulutus koostuu etä- ja lähitapaamisista. Tapaamisten teemoina ovat omat vahvuudet, esiintymistaidot ja erottuminen työmarkkinoilla. Kouluttaja on Montevista Oy:n ratkaisukeskeinen uravalmentaja **Riikka Pajunen**.

Aika: Ti 12.11., 26.11. ja 10.12. klo 16.30–18.30

Paikka: Zoom ja SJL:n toimisto, Ympyrätalo, 7.krs, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/tapahtumat

Järjestäjä: SJL

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Siltasaarenpolku 18 A, 7.krs.
00531 Helsinki
Broholmmsgatan 18 A, 7. vån.
00531 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

A-KASSA / A-KASSAN
A-kassa.fi, 020 690 455
finka.fi, (09) 8689 400

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

Sanna Lipponen, 39

- Kuvataidekriitikko, vapaa kirjoittaja.
- Filosofian maisteri Turun yliopistosta.
- Kirjoittanut kuvataiteesta *Editin* lisäksi muun muassa *Helsingin Sanomiin* ja *Imageen*.
- Sai vuonna 2022 taidearvostelijoille vähintään kolmen vuoden välein myönnettävän Suomen kulttuurirahaston E. J. Vehmas-palkinnon.
- Yksi juuri ilmestyneen *Hereillä mutta mihin hintaan – Nykytaiteen millenniaaliantologian* (Khaos Publishing, 2024) toimittajista.

Sanna Lipponen soveltaa taiteeseen kirjailija Marguerite Duras'n ajatusta siitä, miten alkoholi auttaa kestämään maailmankaikkeuden autiuden ja elämän merkityksettömyyden. "Ajattelen, että nimenomaan taiteen tehtävä on auttaa kestämään sietämättömyyden tyhjyyttä. Mitä järkeä missään olisi ilman taidetta?"

Kriitikko Sanna Lipponen haluaa ymmärtää vaikeitakin teoksia

Taiteilija Camille Auerin valinta

"Kuvataidekriitikko **Sanna Lipponen** kuuluu nykytaiteeseen ja taidekriittikkiin erikoistuneen *Edit*-verkkomedian perustajiin ja kirjoittaa kritiikkiä myös *Helsingin Sanomiin* ja *Imageen*. Pidän Lipponen tavasta kirjoittaa taiteesta kokemuslähtöisesti ja henkilökohtaisesti mutta asettaen sen samalla laajempaan teoreettiseen kontekstiin.

Omaan suhteeseeni taidekriittikkiin on vaikuttanut Lipponen *Kritiikin anatomia* -tekstisarja, jossa hän pohtii, mitä kritiikki on, mitä se voi olla ja mitä sen ei tarvitse olla. Minulle tärkeä Lipponen ajatus on, että kritiikin tehtävä on ajatella teoksen kanssa, esittää siitä tulkintoja ja asettaa se kriittisesti suhteeseen muun taidekentän ja -historian kanssa, ei etsiä siitä vikoja ja virheitä."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Manu Haapalainen, teksti • Johanna Erjonsalo, kuva

"Kritiikki on tekstimuotona monimuotoinen ja kokeileva", **Sanna Lipponen** sanoo.

"Sillä voi tehdä monenlaisia asioita. Se voi olla tiivis ja napakka tai ilmiöitä limittävä esseemäinen analyysi. Tämän haluan kirjoittajanakin muistaa – etten jäisi omien maneerieni vangiksi."

Lipponen on muun muassa *Helsingin Sanomiin* kirjoittava kuvataidekriitikko. Hänen ponnahduslautansa alalle on ollut neljän opiskelukaverin kanssa vuonna 2014 perustettu verkkomedia *Edit*, joka julkaisee taideaiheisia tekstejä, kritiikkejä, haastatteluja ja analyysejä.

Editin julkaisemassa *Kritiikin anatomia* -juttusarjassa Lipponen pohtii tekstilajin olemusta. Sarja alkoi omasta uteliaisuudesta kritiikkiä kohtaan, Lipponen sanoo.

"Kritiikin kirjoittamisesta puhutaan hyvin vähän. Kritiikki tulkitaan usein varmaksi ja valmiiksi mielipiteeksi, mutta minua kiinnostavat ajatusprosessit tekstin taustalla."

Lipponen mukaan kritikolle on tärkeintä pyrkiä ymmärtämään, mikä teos on, "mennä teosta kohti".

"Kriittikkona kokemukseni voi olla aluksi vaikkapa torjuva: en saa tästä kiinni, en ymmärrä tätä. Tunnustelemalla omaa reaktiota ja haastamalla itseään voi kuitenkin päästä käsiksi kiinnostaviin asioihin. Voi olla todella hedelmällinen lähtökohta, jos teos tuntuu aluksi tökkivän vastaan."

Lipponen toivoo, että kritiikistä keskusteltaisiin julkisuudessa enemmän ja monipuolisemmin. Nykyisin kritiikki nousee keskustelunaiheeksi useimmiten silloin, kun yleisö kokee sen olevan liian elitististä, teilaavaa tai muuten vääränlaista. Kritiikkiin on muutenkin viime vuosikymmenten aikana liittynyt huolipuhe: sitä julkaistaan vähän, siitä maksetaan huonosti, sitä ei osata lukea. Lipposta huolipuhe harmittaa – tosin muun muassa siksi, että huolenaiheet ovat todellisia.

"Mutta jos jäädään pelkkään negatiiviseen, unohtuu kritiikin mahdollisuuksista puhuminen. Ei ihmisten tarve kokea taidetta ja keskustella siitä ole kadonnut."

Edit täyttää tänä vuonna kymmenen vuotta. Marraskuun alussa julkaistavassa kirjassa *Hereillä mutta mihin hintaan – Nykytaiteen millennialiantologia* kymmenen eri kirjoittajaa pohtii nykytaidekentän ilmiöitä lehden olemassaolon aikana.

"*Edit* on ollut meille tärkeä leikkikenttä ja harjoittelupaikka, jonka kautta palo kirjoittamiseen on syttynyt ja myös säilynyt", Lipponen sanoo.

"Aluksi kirjoittaminen *Editissä* oli kokeilevaa, räväkkää ja villiä, mutta sittemmin olemme kyllä kesyntyneet. Toisaalta ammatillinen osaaminen ja itsevarmuus ovat kasvaneet. Toivottavasti herkkyyks ja uteliaisuus ovat säilyneet." ●

MEDIA JA ME

PERTTI JARLA 2024

